

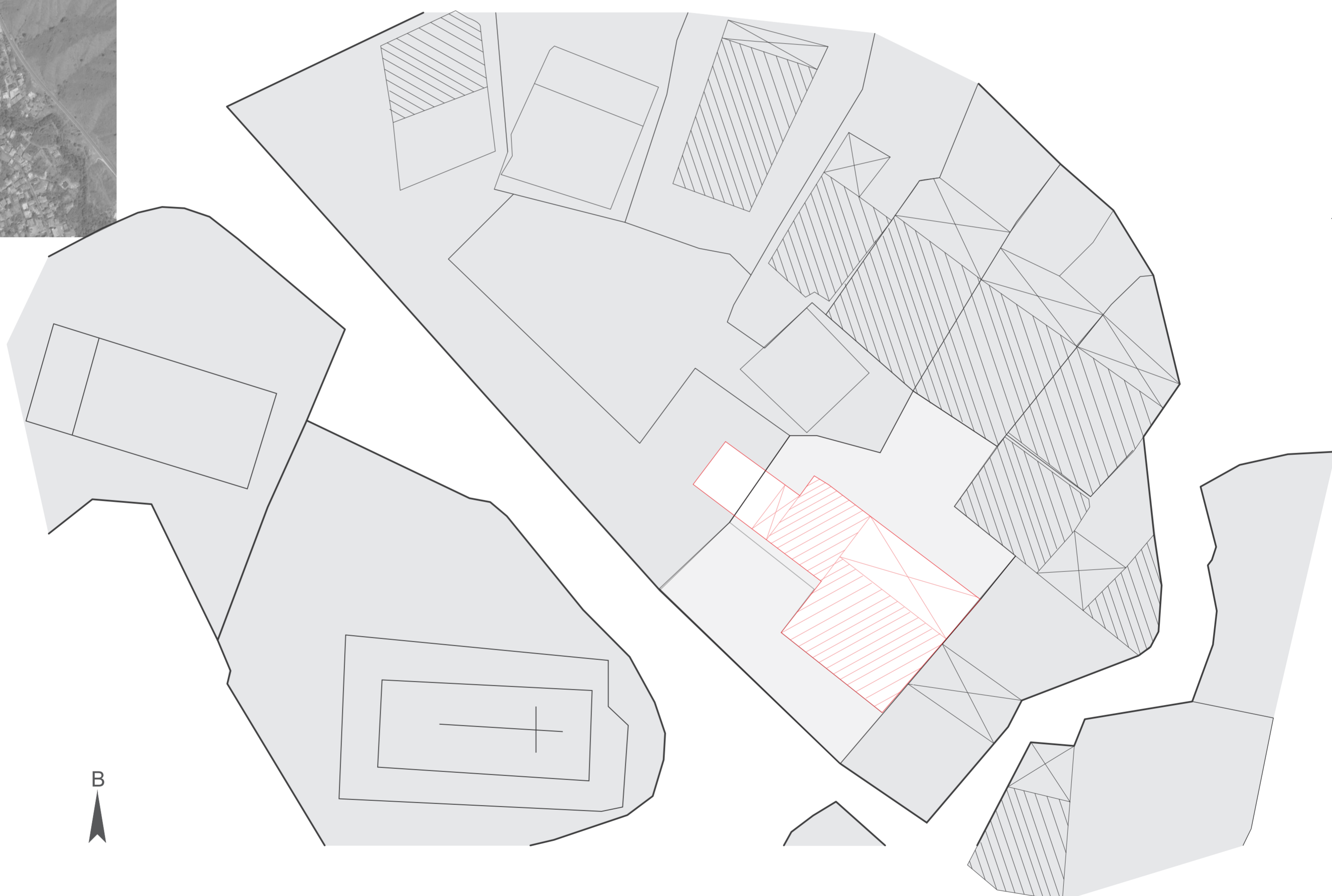
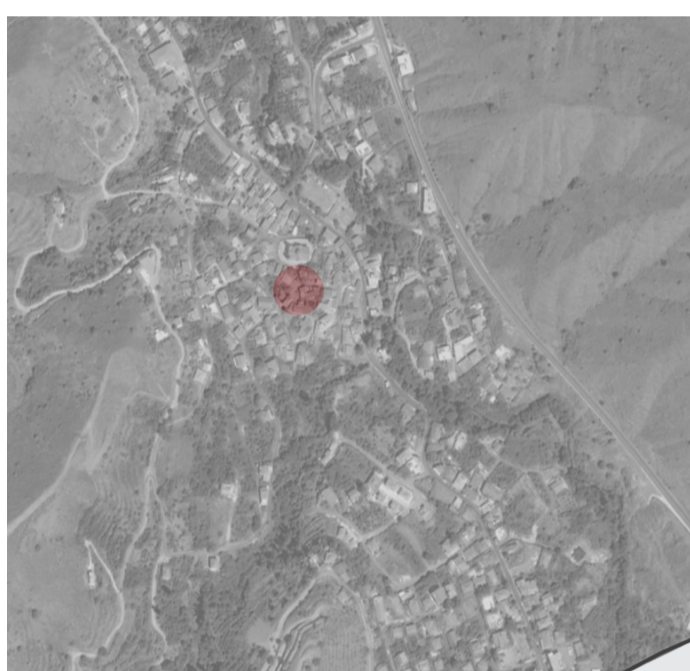

αρη 311, Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική και Σύγχρονοι Προβληματισμοί, εαρινό εξάμηνο 2009, Συντήρηση, αποκατάσταση και επέμβαση σε παραδοσιακή οικοδομή στη Γαλάτα

Άννα-Κλάρα Βελτσίστα, Ιωάννα Θεοδοσίου, Άννα Μιχαηλίδου, Ελένη Σπανού

χωροθέτηση μέσα στον ιστό

χωροταξικό σχέδιο 1: 200

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.

Η οικοδομή που επιλέχθηκε να αποτυπωθεί βρίσκεται μέσα στον παραδοσιακό πυρήνα του χωριού, απέναντι από τη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Σωζόμενου (τεμ 165/1/2). Σε προηγούμενη αξιολόγηση της (1995) από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως κρίθηκε ως μία οικοδομή πολύ αξιόλογη αλλά σε κακή κατάσταση. Σε πρώτη φάση δεν γίνεται εύκολα αντιληπτή λόγω της τυφλής της όψης προς τον δρόμο. Πρόκειται για μία τυπική διώροφη κατοικία η οποία φέρει πολλά από τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν οι παραδοσιακές κατοικίες του χωριού. Παρόλο που βρίσκεται στον πυρήνα της Γαλάτας, η γειτονιά στην οποία τοποθετείται δεν χαρακτηρίζεται από συνεχόμενο τρόπο δόμησης και η οικοδομή εφάπτεται μόνο στη μία της πλευρά με μια μεταγενέστερη κατοικία.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η οικοδομή αποτελεί μία διώροφη κατοικία η οποία συντελείται από δύο δίκωρα στα δύο επίπεδα της. Οι δύο όροφοι ενώνονταν μεταξύ τους με εξωτερική πετρόχτιστη σκάλα η οποία σήμερα έχει καταρρεύσει. Η σκάλα ένωνε τα δύο επίπεδα μέσω του ηλιακού στο πρώτο, και του αντίστοιχου μπαλκονιού στο δεύτερο. Δίπλα σε κάθε δίκωρο προσκολλάται και στα δύο επίπεδα ένα δωμάτιο αρκετά μικρότερο, το σώσπιτο, που επικοινωνεί με τα δύο δίκωρα μέσω του ηλιακού και του μπαλκονιού κάθε φορά. Την κύρια όψη της οικοδομής συνεχίζει ένα καμίνι παραγωγής ζιβανίας το οποίο είναι φανερό πως αποτελεί μια μεταγενέστερη προσθήκη πρόχειρα ενταγμένη στην κατοικία τόσο από άποψη αναλογιών, όσο και από την πλευρά των υλικών. Η είσοδος στην κατοικία γίνονταν μέσω ενός μονοπατιού που σήμερα αποτελεί ιδιοκτησία της γειτονικής κατοικίας, με αποτέλεσμα η πρόσβαση να αποτελεί πρόβλημα για όποιον θέλει να επισκεφτεί την οικοδομή. Η αυλή οδηγεί στον ηλιακό και αυτός στα δωμάτια του ισόγειου τα

χρονολογικές φάσεις της κατοικίας

υφιστάμενη κατάσταση (2009)

βορειοανατολική όψη

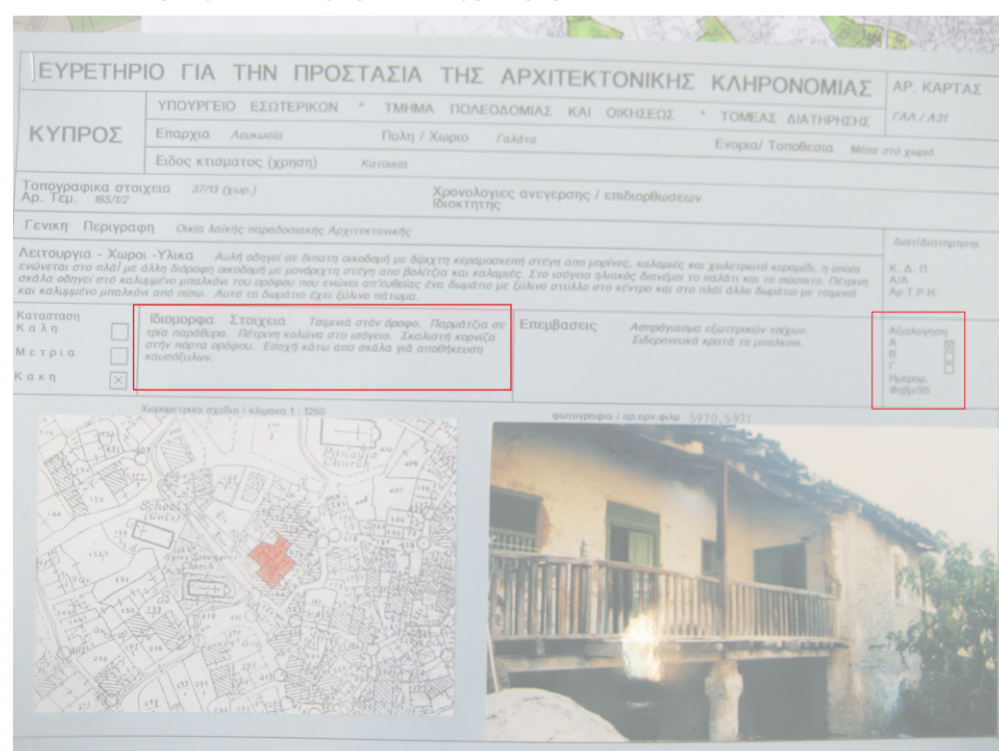

βορειοδυτική όψη

νοτιοδυτική όψη

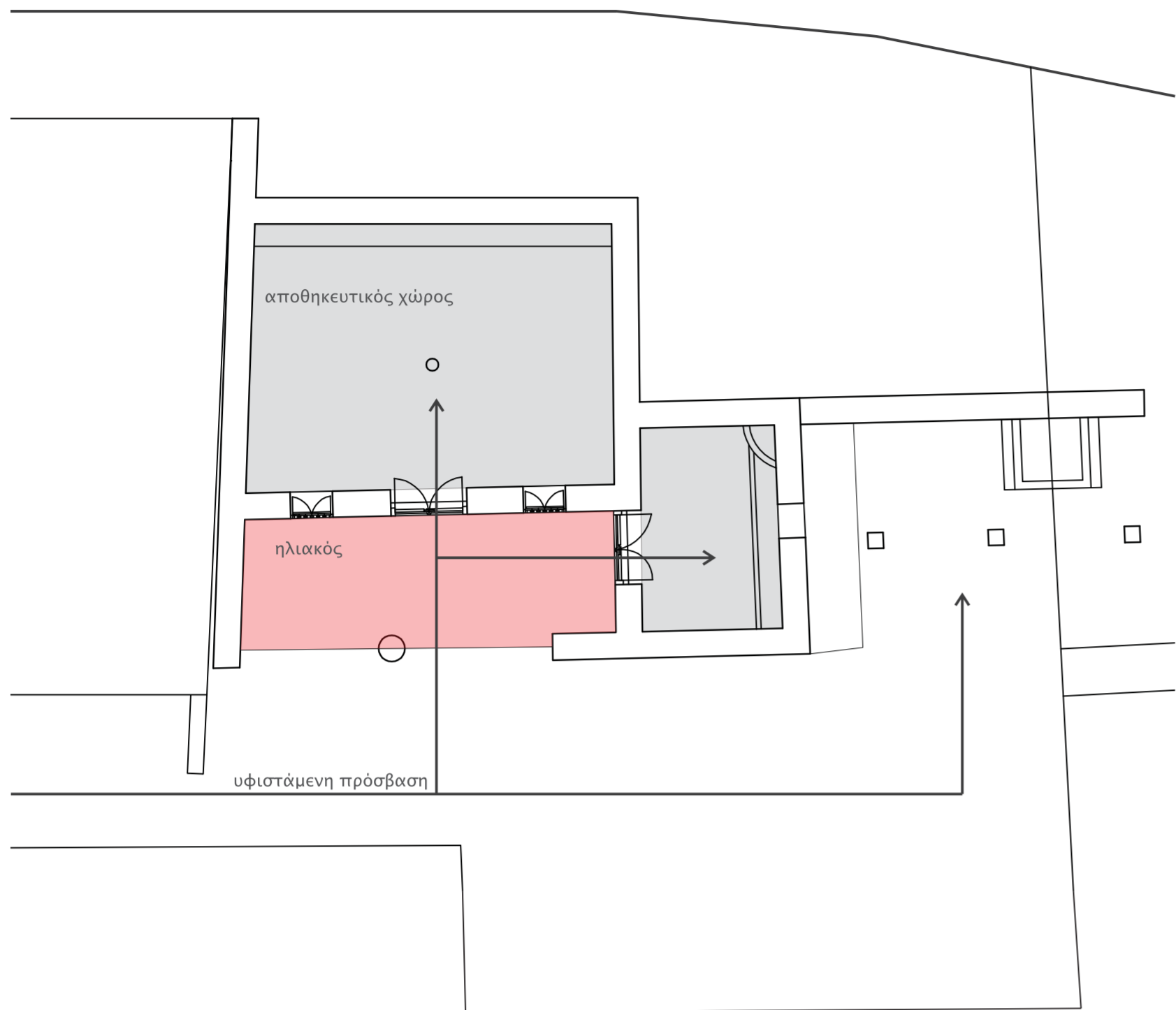
προγενέστερη καταγραφή (1995)

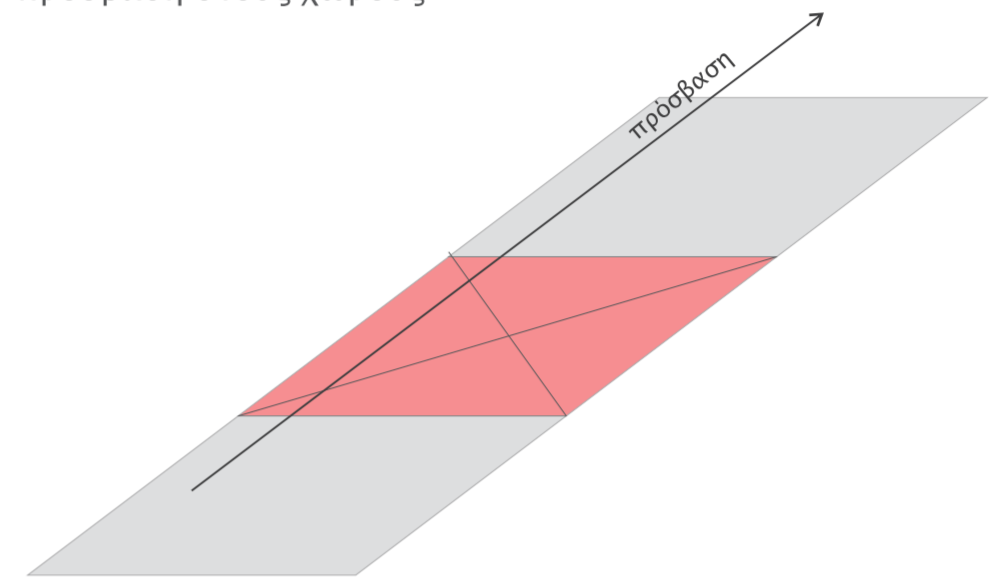
οποία οι ιδιοκτήτες χρησιμοποιούσαν ως αποθηκευτικούς χώρους. Το μπαλκόνι, στο οποίο οδηγείται μέσω της πέτρινης σκάλας, σε εισάγει στον κύριο χώρο κατοικίας (δίχωρο) και στο σώσπιτο, που σε αυτό το επίπεδο χρησίμευε ως κουζίνα. Το δωμάτιο αυτό οδηγεί σε ένα καλυμμένο μπαλκόνι στην βορειοδυτική πλευρά της κατοικίας. Τα κυρίως φέροντα στοιχεία της κατοικίας, οι τοιχοποιίες, είναι κατασκευασμένα από πλινθάρι πάχους 50 εκατοστών, που εδράζεται πάνω σε λιθοδομή ύψους περίπου 60 εκατοστών πάνω από το έδαφος. Το δίχωρο στεγάζεται με δίκλινη στέγη ενώ το σώσπιτο με μονόκλινη. Και στις δύο περιπτώσεις η στέγη στηρίζεται σε μορίνες, οι οποίες προεκτείνονται στηρίζοντας την σκεπή και στεγάζοντας τα δύο μπαλκόνια. Το πάτωμα στον όροφο είναι κατασκευασμένο με διαφορετικά υλικά στα διάφορα δωμάτια, ανάλογα με τη χρήση του κάθε χώρου. Στο δίχωρο, συναντάμε πλάκες γυψομαρμάριου και στο σώσπιτο, στο δεύτερο επίπεδο, ξύλινες σανίδες, ενώ εξωτερικά στα δύο μπαλκόνια έχουμε πάλι ξυλοκατασκευή. Το μεσοπάτωμα

στηρίζεται σε βολιτζία τα οποία ακουμπούν σε μία ξύλινη νευκά στο δίχωρο του ισόγειου. Τα δωμάτια στο κάτω επίπεδο έχουν χρωμάτινο δάπεδο λόγω ίσως και της δευτερεύουσας χρήσης τους. Ένα από τα πιο αξιόλογα στοιχεία του σπιτιού είναι τα ανοίγματα της κύριας όψης. Τα παράθυρα και στα δύο επίπεδα είναι παρμακωτά, ενώ η πόρτα του ορόφου έχει γλυπτό διάκοσμο, χαρακτηριστικό που δεν συναντάται συχνά στο χωριό. Επίσης, το χρώμα των ανοιγμάτων στον όροφο, καθώς χαρακτηρίζεται από μια ασυνήθιστη λάξευση και διάκοσμο. **ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ** Το γεγονός πως η κατοικία δεν κατοικείται εδώ και πολλά χρόνια, και επομένως ούτε συντηρείται, δικαιολογεί την κακή κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα. **Τοιχοποιίες:** Το υλικό της τοιχοποιίας είναι πλινθάρι ενισχυμένο με άχυρο πάχους 50 εκατοστών, και λιθοδομή ύψους 60 εκατοστών πάνω από το έδαφος. Οι περισσότερες φθορές στην τοιχοποιία εντοπίζεται στο πλινθάρι το οποίο παρουσιάζει ρωγμές τόσο βαθιές όσο και

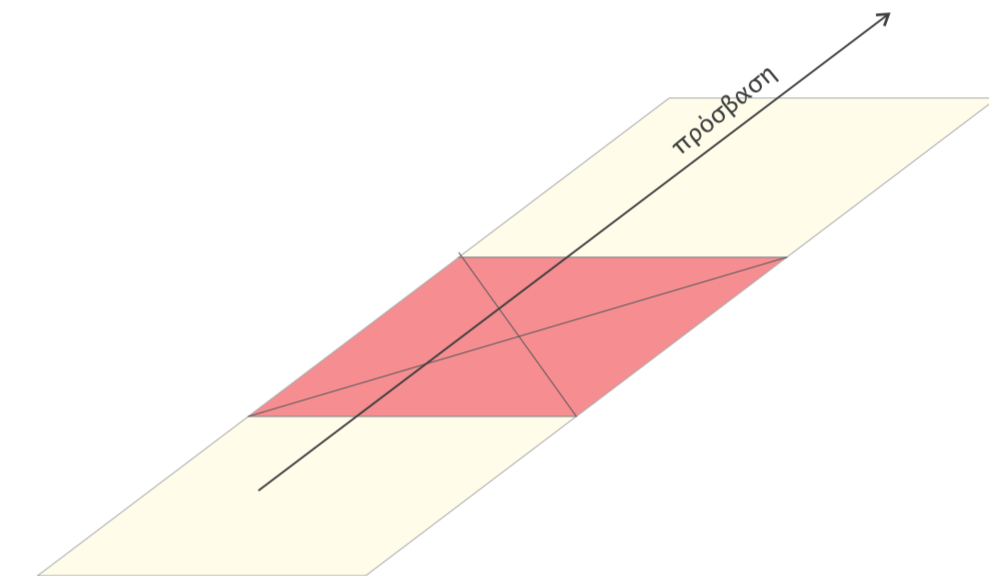
διαγράμματα διακίνησης

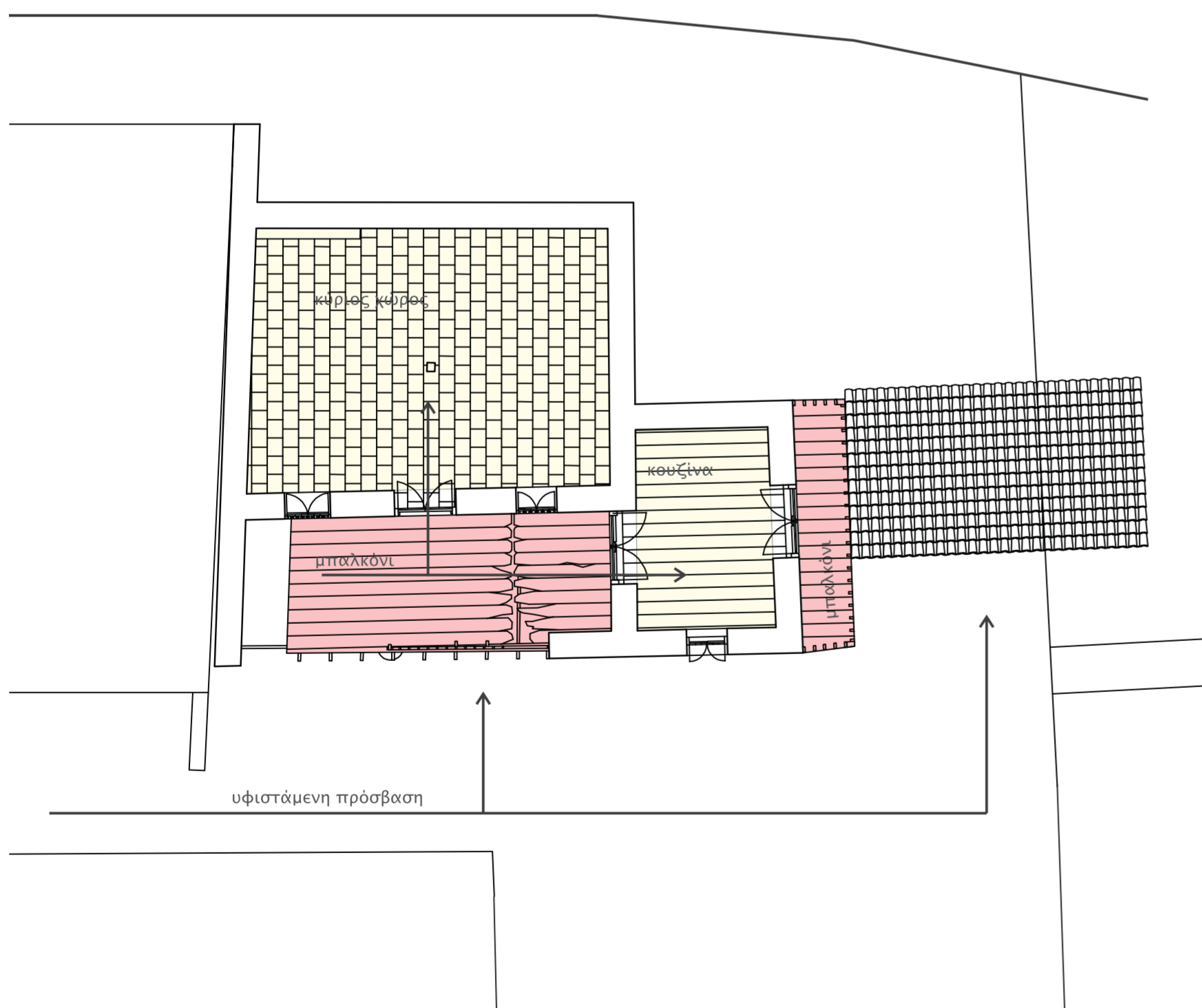
πρόσβαση στους χώρους

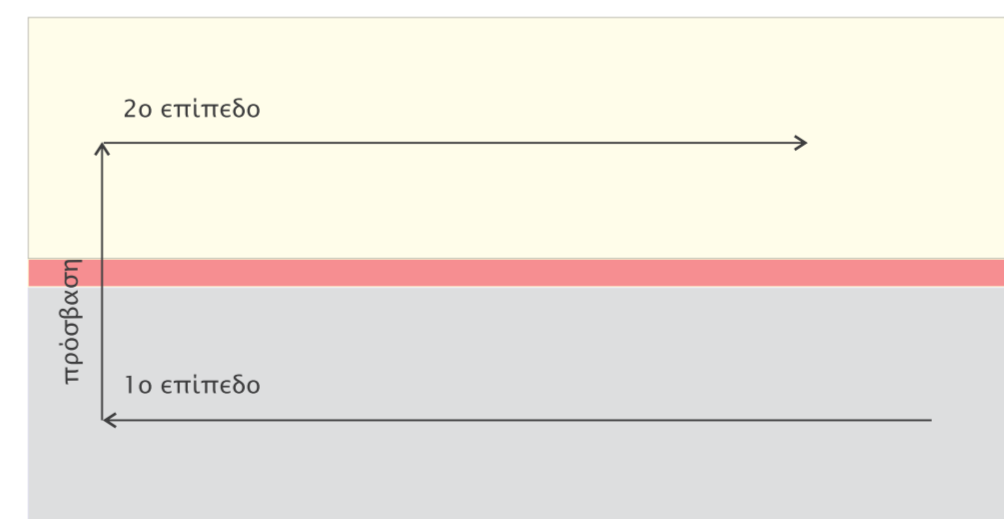
πρόσβαση στους χώρους μέσω ηλιακού

πρόσβαση στους χώρους μέσω μπαλκονιού

πρόσβαση στον όροφο από τον ηλιακό

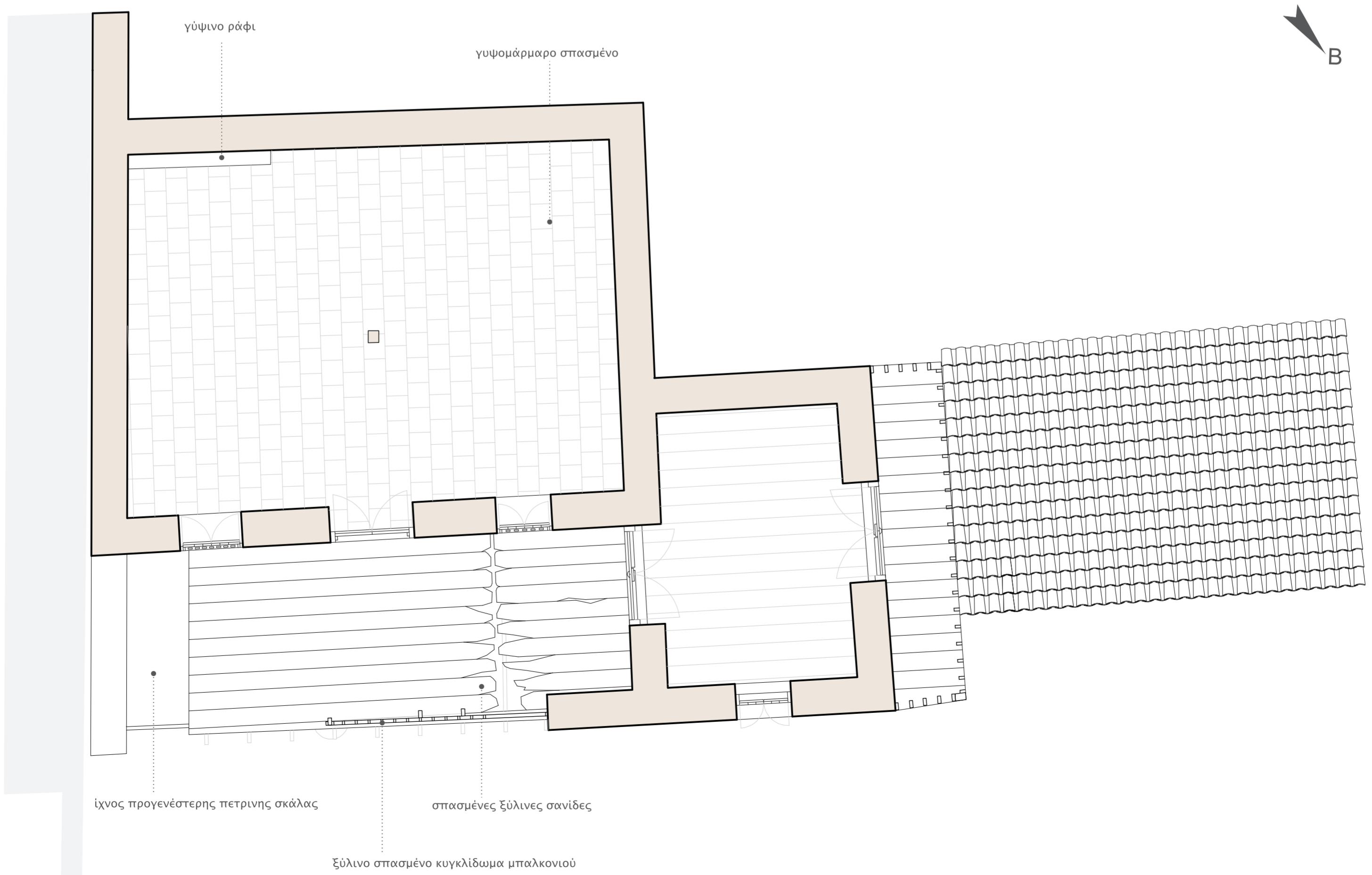
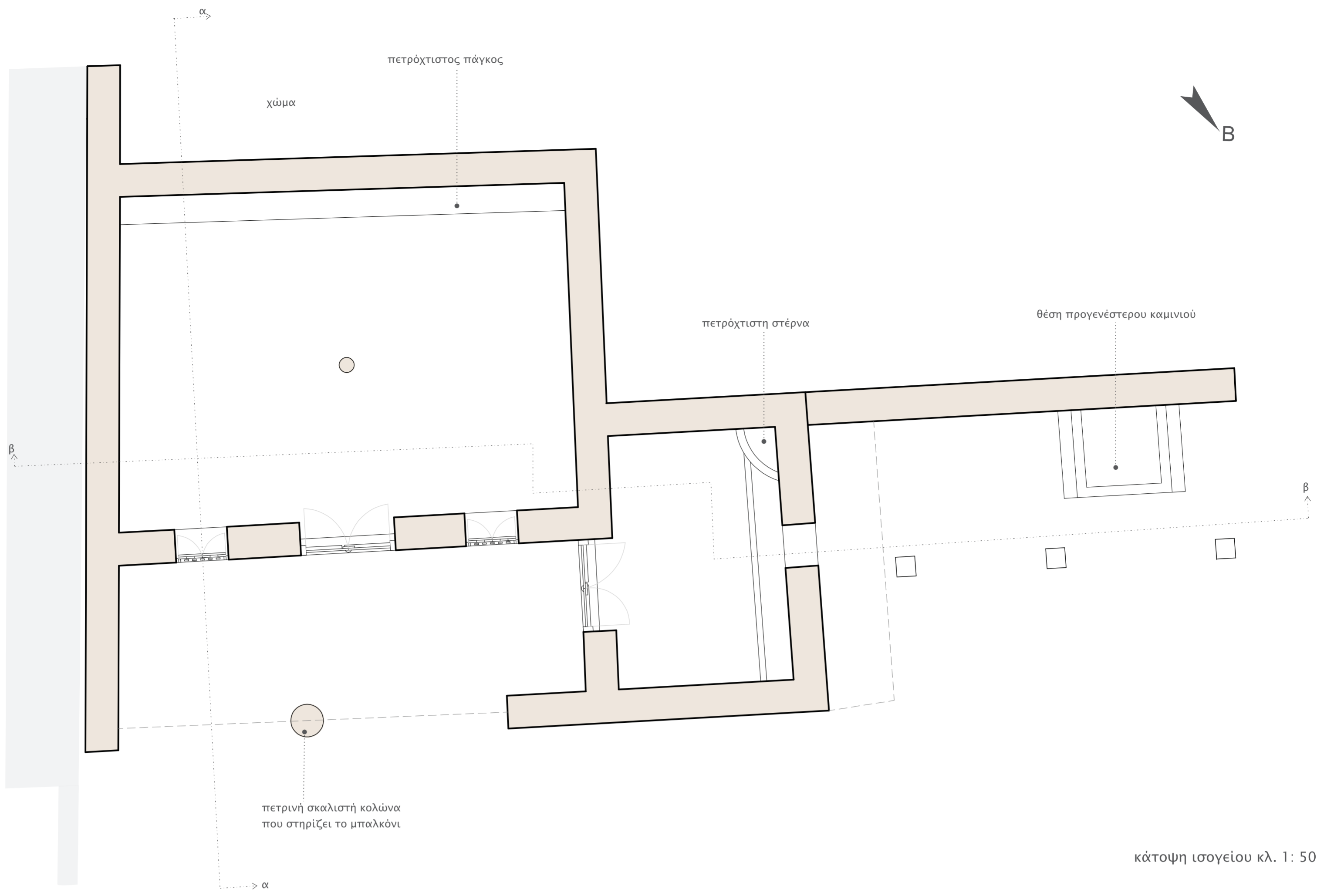
επιφανειακές, με αποτέλεσμα την φθορά του, αλλά και την αποκόλληση του επιχρίσματος (ασβέστη) σε πολλά σημεία. Οι μεγαλύτερες ρωγμές εντοπίστηκαν κυρίως κοντά στα ανοίγματα αλλά και στις γωνίες της τοιχοποιίας.

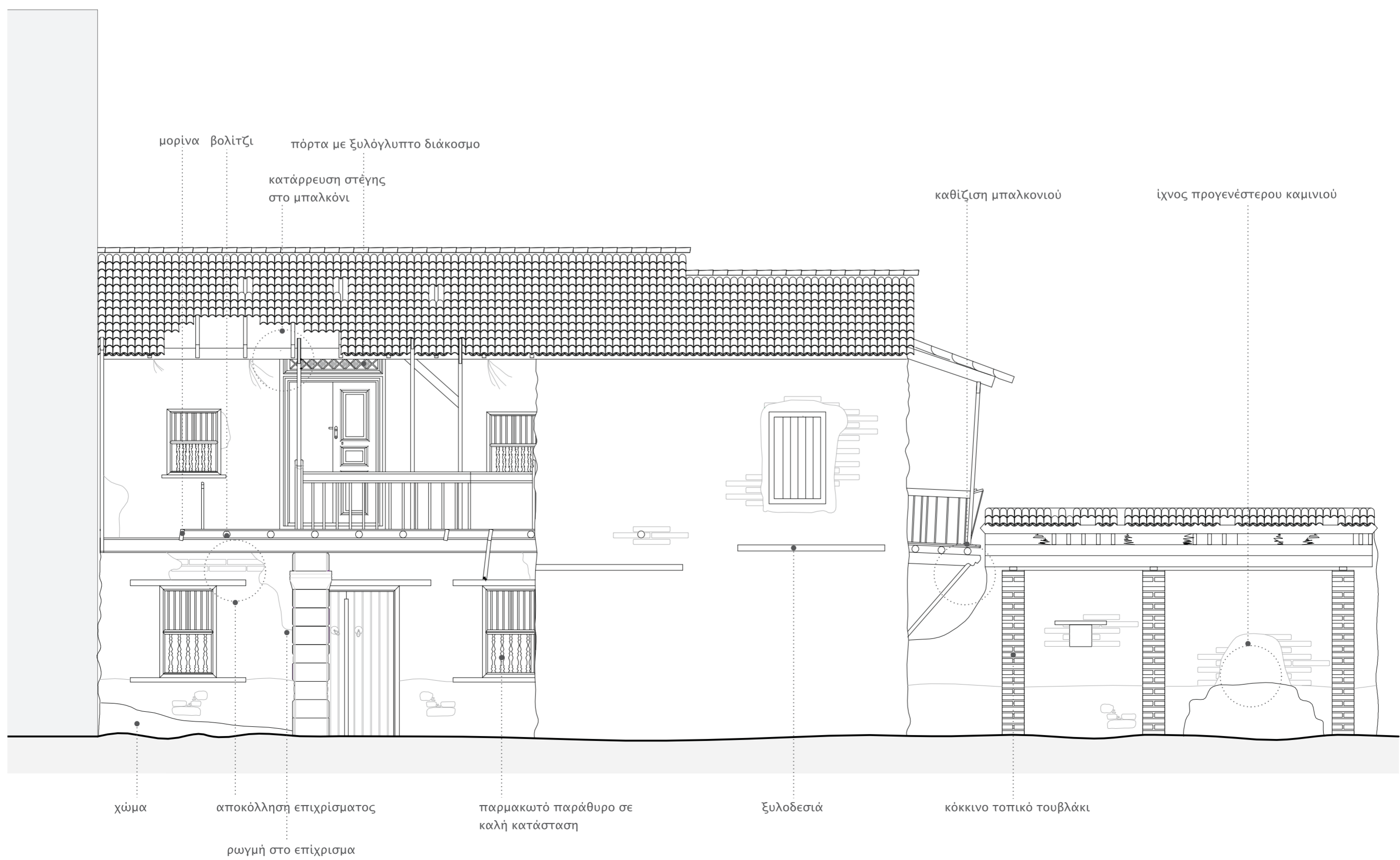
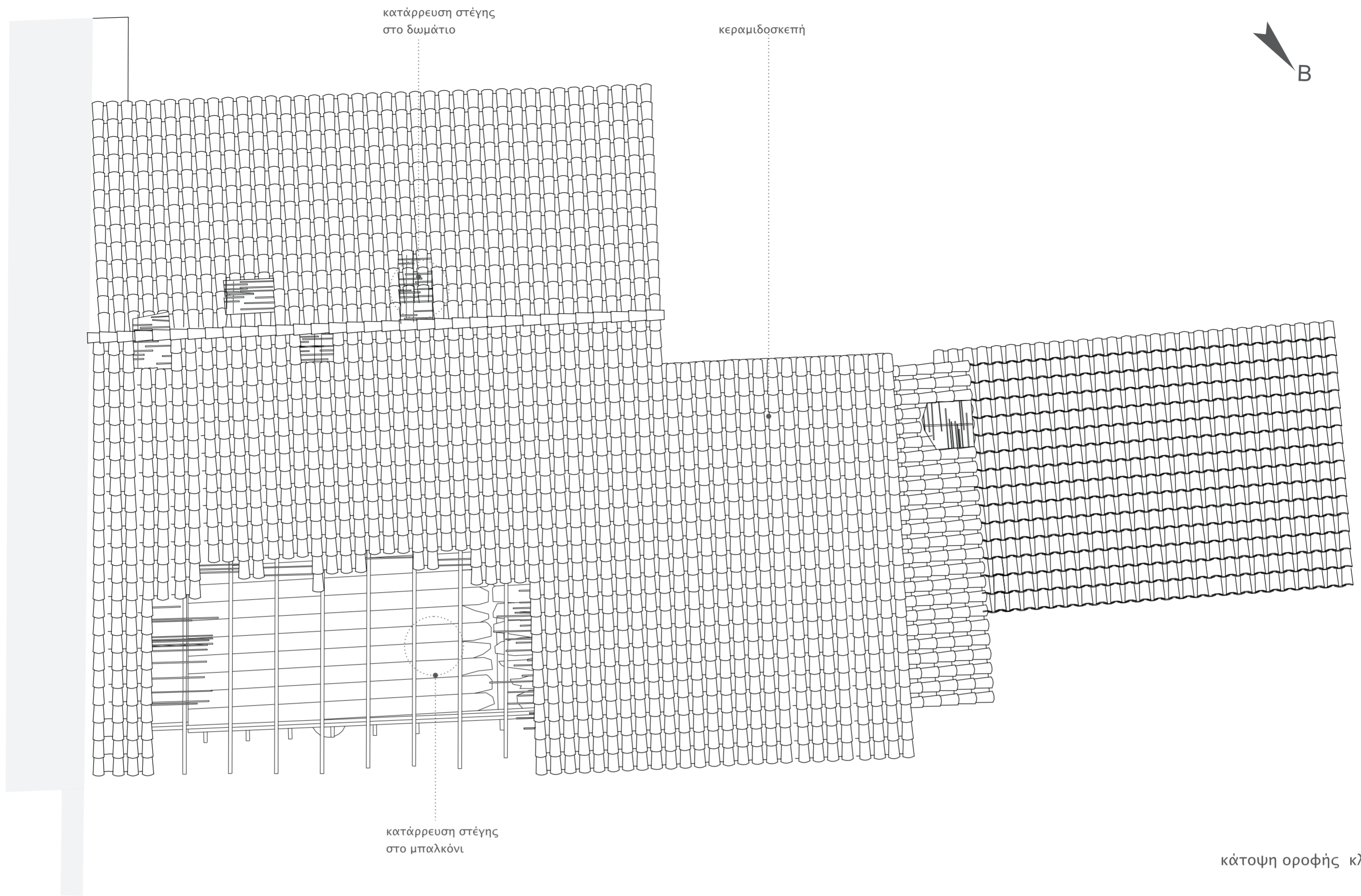
Ξύλινες κατασκευές: οι ξύλινες κατασκευές της κατοικίας έχουν υποστεί μεγάλες φθορές κυρίως λόγω της έκθεσης τους στις καιρικές συνθήκες. Όσο αφορά την στέγη, σε πολλά σημεία έχει καταρρεύσει λόγω της μη συντήρησης της, κυρίως πάνω από τα μπαλκόνια. Η ξυλοκατασκευή του μπαλκονιού είναι σε κακή κατάσταση καθώς έχει καταρρεύσει το μισό κιγκλίδωμα, αλλά και μερικά υποστυλώματα που στηρίζουν τη στέγη. Ακόμη, οι ξύλινες δοκοί έχουν σπάσει, γεγονός που μπορεί να προκλήθηκε από την κατάρρευση της στέγης στο σημείο αυτό. Η στήριξη της στέγης θεωρήθηκε καλή, καθώς οι μορίνες δεν έχουν υποστεί πολλές φθορές. Αυτό που έχει αλλοιωθεί είναι το κεντρικό υποστυλώμα του ορόφου, που στηρίζει την ξύλινη νευκά. Λόγω του βάρους που δέχεται, έχει αναπτύξει επικίνδυνο βέλος κάμψης, με αποτέλεσμα να

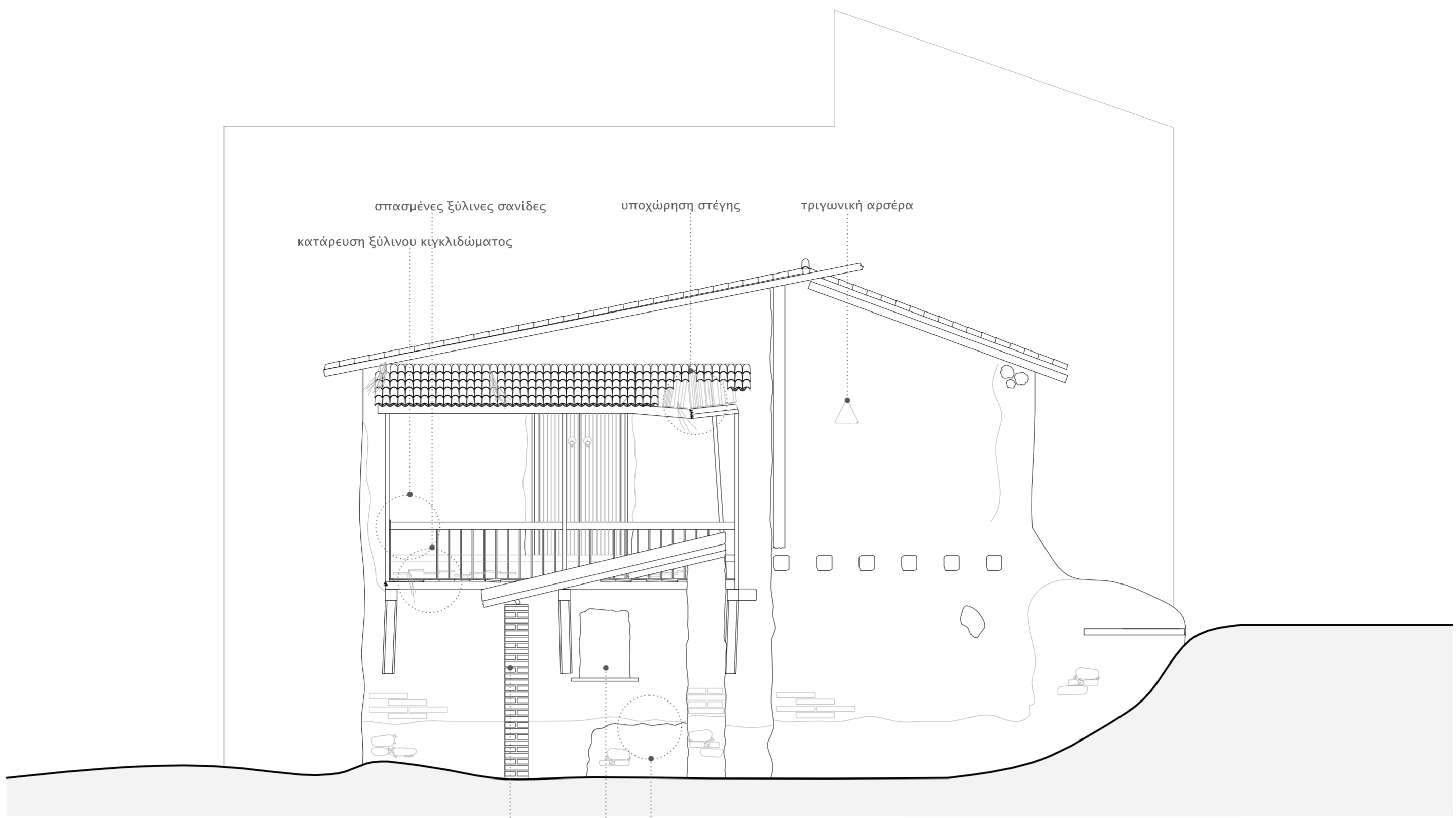
έχει χάσει της μηχανικές του ιδιότητες και να έχει παραμορφωθεί. Τα βολιτζια του ισογείου είναι επίσης φθαρμένα λόγω της υγρασίας στο δωμάτιο, ενώ επίσης παρουσιάζουν μικρές ρωγμές λόγω της μη συντήρησης τους για πολλά χρόνια. Τα ανοίγματα, που αποτελούν ξύλινες κατασκευές, βρίσκονται σε καλή κατάσταση, αν εξαιρεθεί το χρώμα τους που έχει φθαρεί μάλλον λόγω της έκθεσης τους στις εξωτερικές καιρικές συνθήκες.

Επιφάνειες: το πάτωμα της οροφής αποτελείται από πλάκες γυψομαρμάρου οι οποίες σε πολλά σημεία έχουν σπάσει.

Μεταγενέστερες επεμβάσεις: το καμίνι αποτελεί μία μεταγενέστερη κατασκευή που διαφοροποιείται από το υπόλοιπο κτήριο με τις αναλογίες του. Πρόκειται για ένα στεγασμένο χώρο, ο οποίος στηρίζεται σε πλινθαρνίο τοίχο και σε τρεις κολώνες από κόκκινο τουβλάκι, υλικό που συναντάται μόνο εδώ. Επίσης ο τρόπος που προστίθεται είναι παράδοξος, καθώς βρίσκεται κάτω από τον μπαλκόνι της βορειοανατολικής όψης.

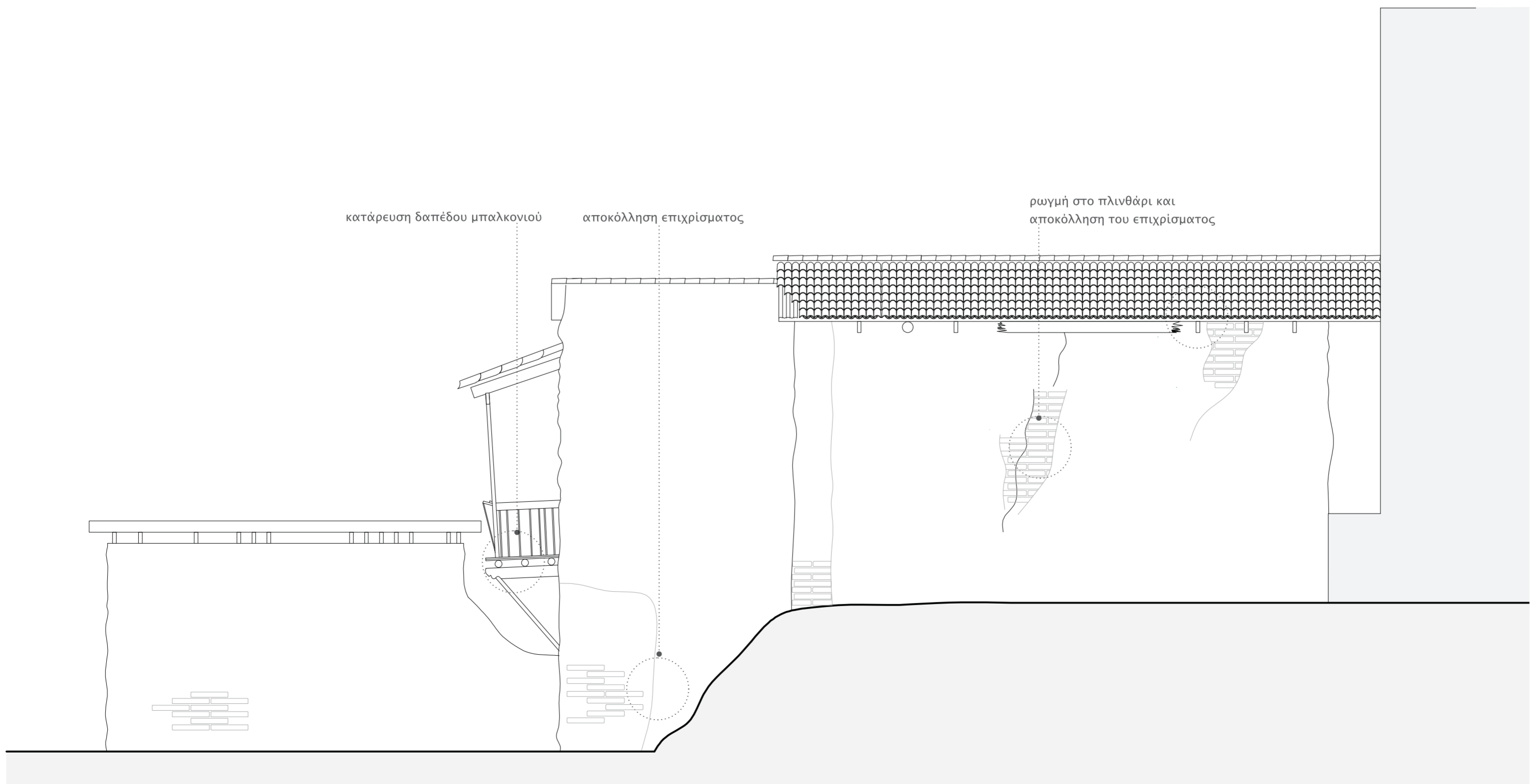

σπασμένες ξύλινες σανίδες
κατάρευση ξύλινου κιγκλιδώματος
υποχώρηση στέγης
τριγωνική αρσέρα

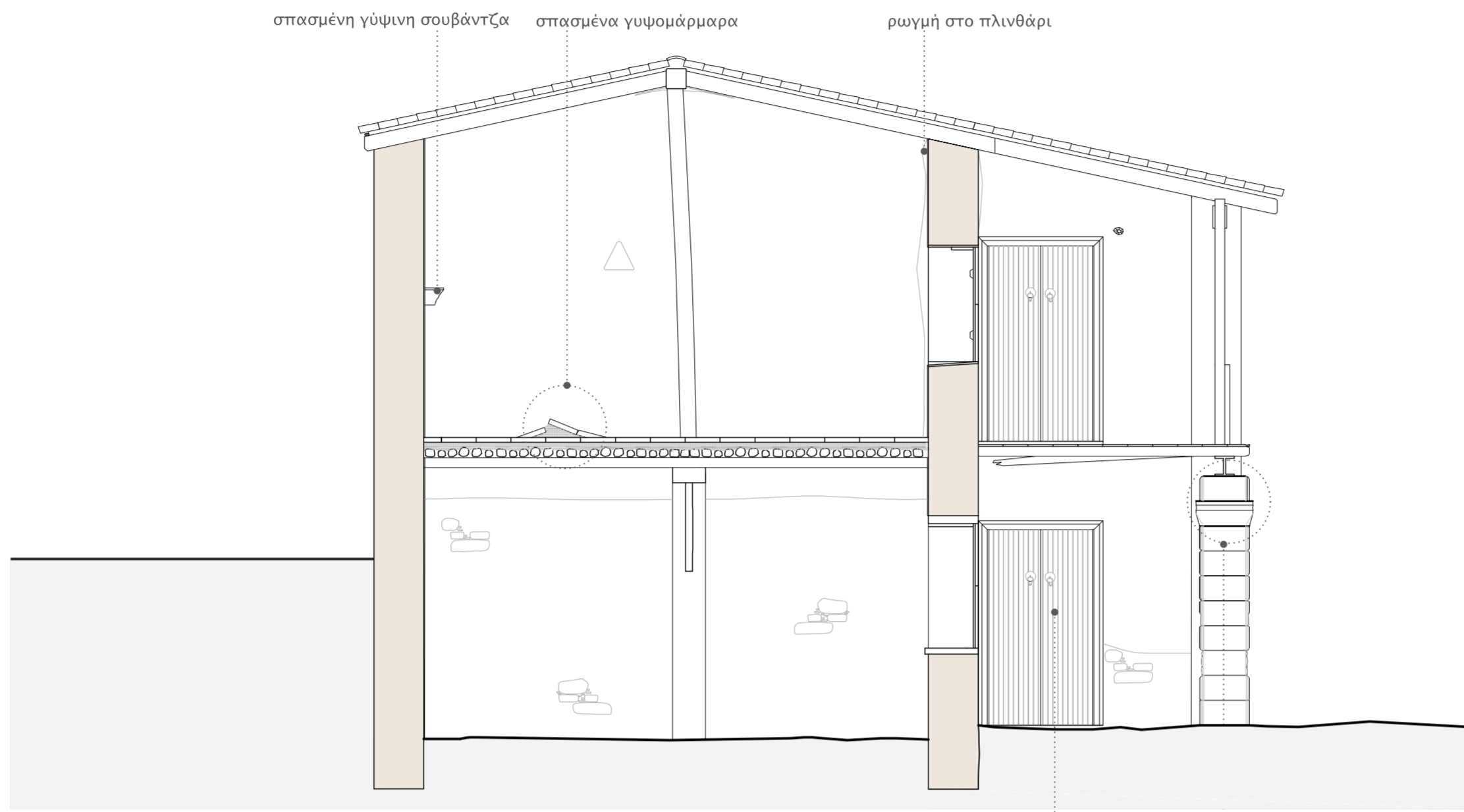
κόκκινο τοπικό τουβλάκι
απουσία θυρώματος
πετρινή βάση προγενέστερου καμινιού

βορειοδυτική όψη κλ. 1: 50

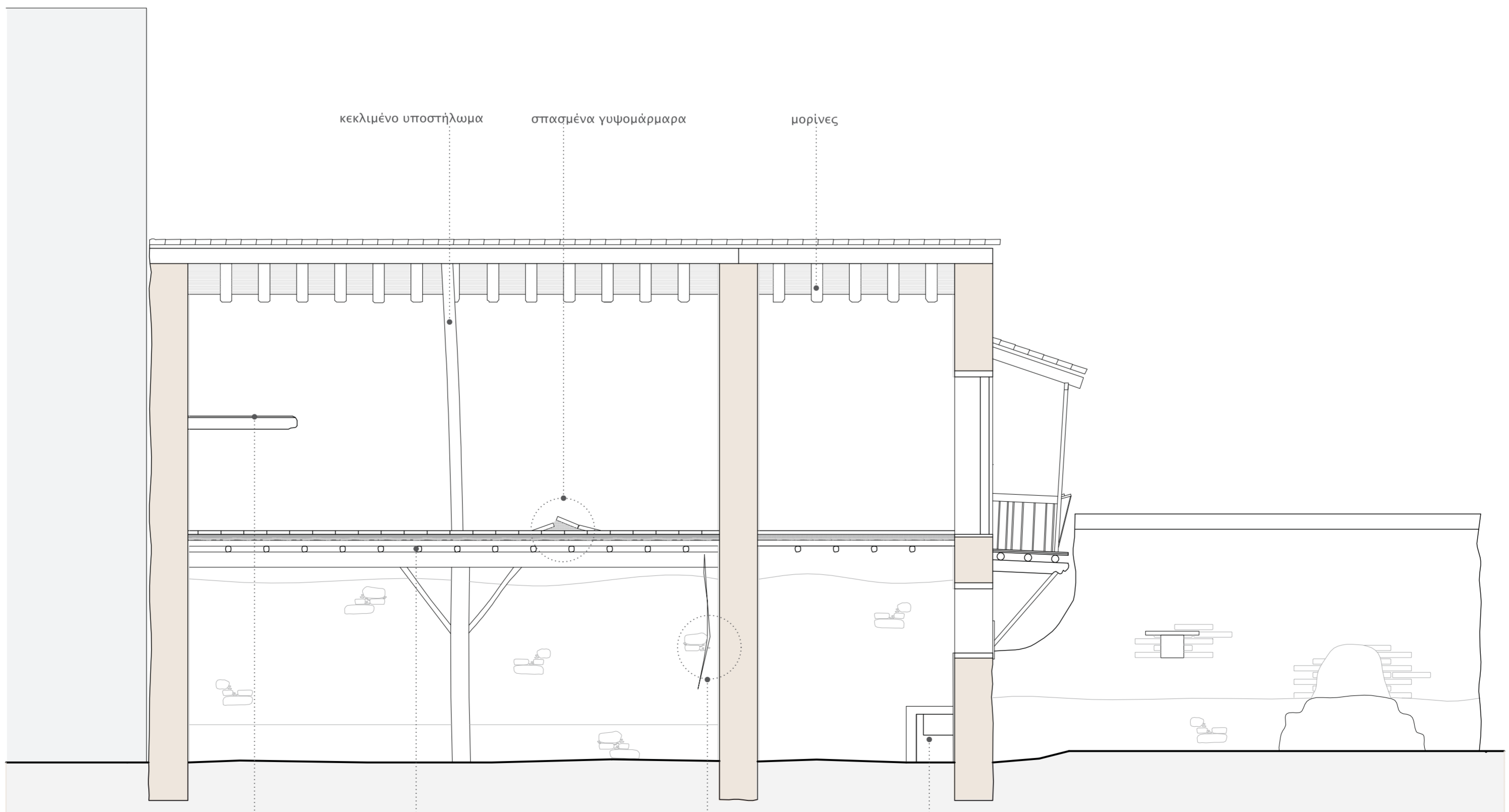
κατάρευση δαπέδου μπαλκονιού
αποκόλληση επιχρίσματος
ρωγμή στο πλινθόρι και αποκόλληση του επιχρίσματος

νοτιοδυτική όψη κλ. 1: 50

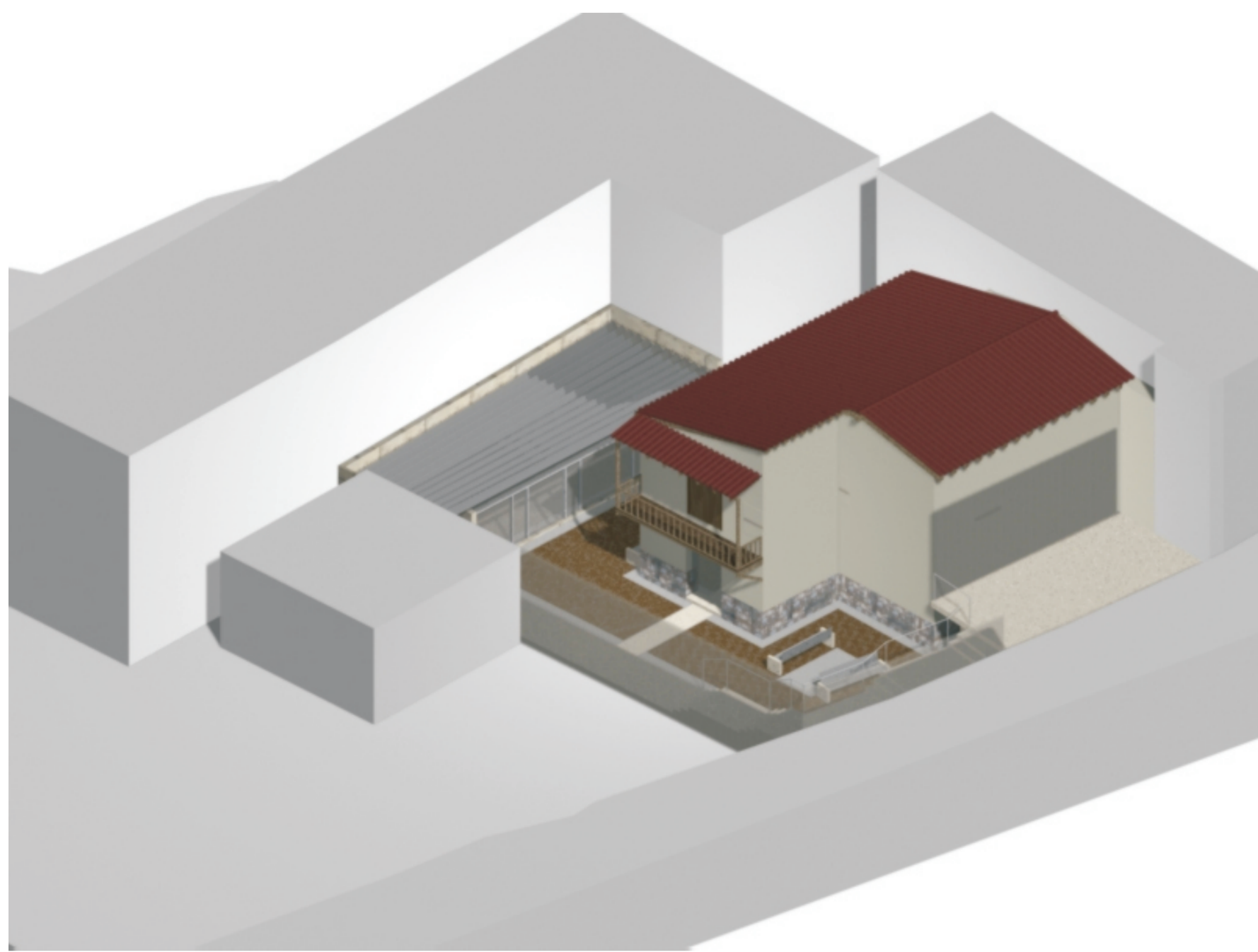
Ξύλινη δίφυλλη ταπλαδωτή πόρτα σε καλή κατάσταση ιδιαίτερος γλυπτός διάκοσμος

τομή α-α κλ. 1: 50

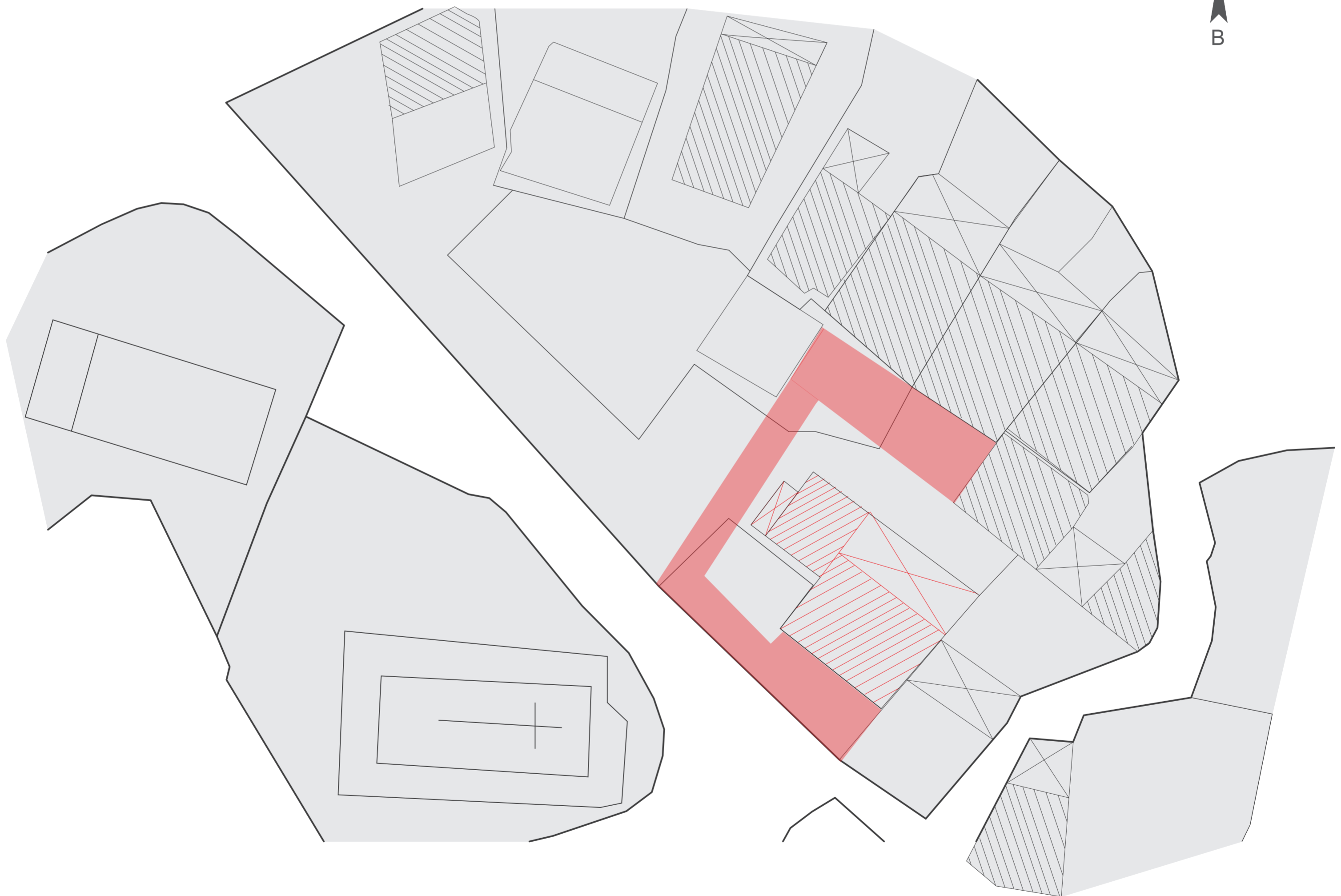
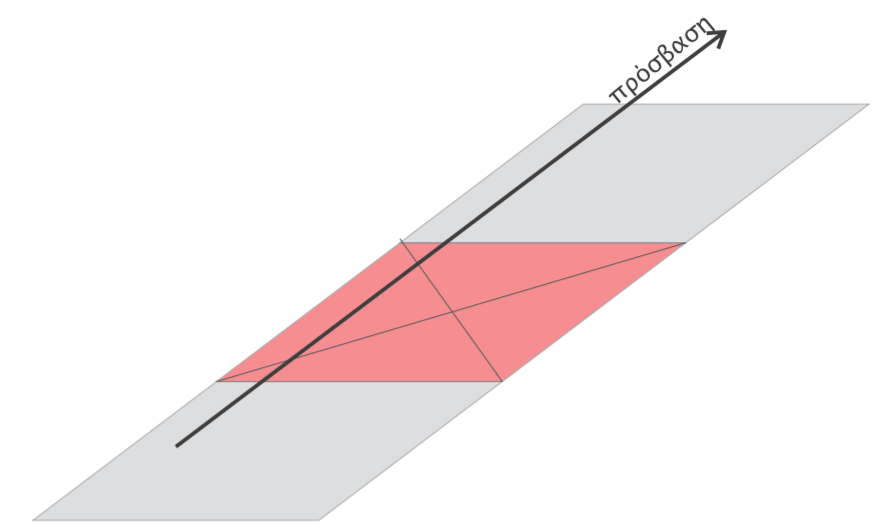

γύψινη σουβάντζα βολιτζι ρωγμή στο πλινθάρι πετρόχτιστη στέρνα

τομή β-β κλ. 1: 50

διατήρηση των σχέσεων μεταξύ χώρων

χωροταξικό σχέδιο 1 : 200

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η γενικότερη αντιμετώπιση στη αποκατάσταση της παραδοσιακής οικοδομής, είναι η διατήρηση του συνολικού παραδοσιακού χαρακτήρα της με γνώμονα πάντα το γεγονός πως επαναχρησιμοποιείται στο σήμερα. Κύριος στόχος γίνεται η διατήρηση των παραδοσιακών υλικών και του τρόπου δόμησής τους.

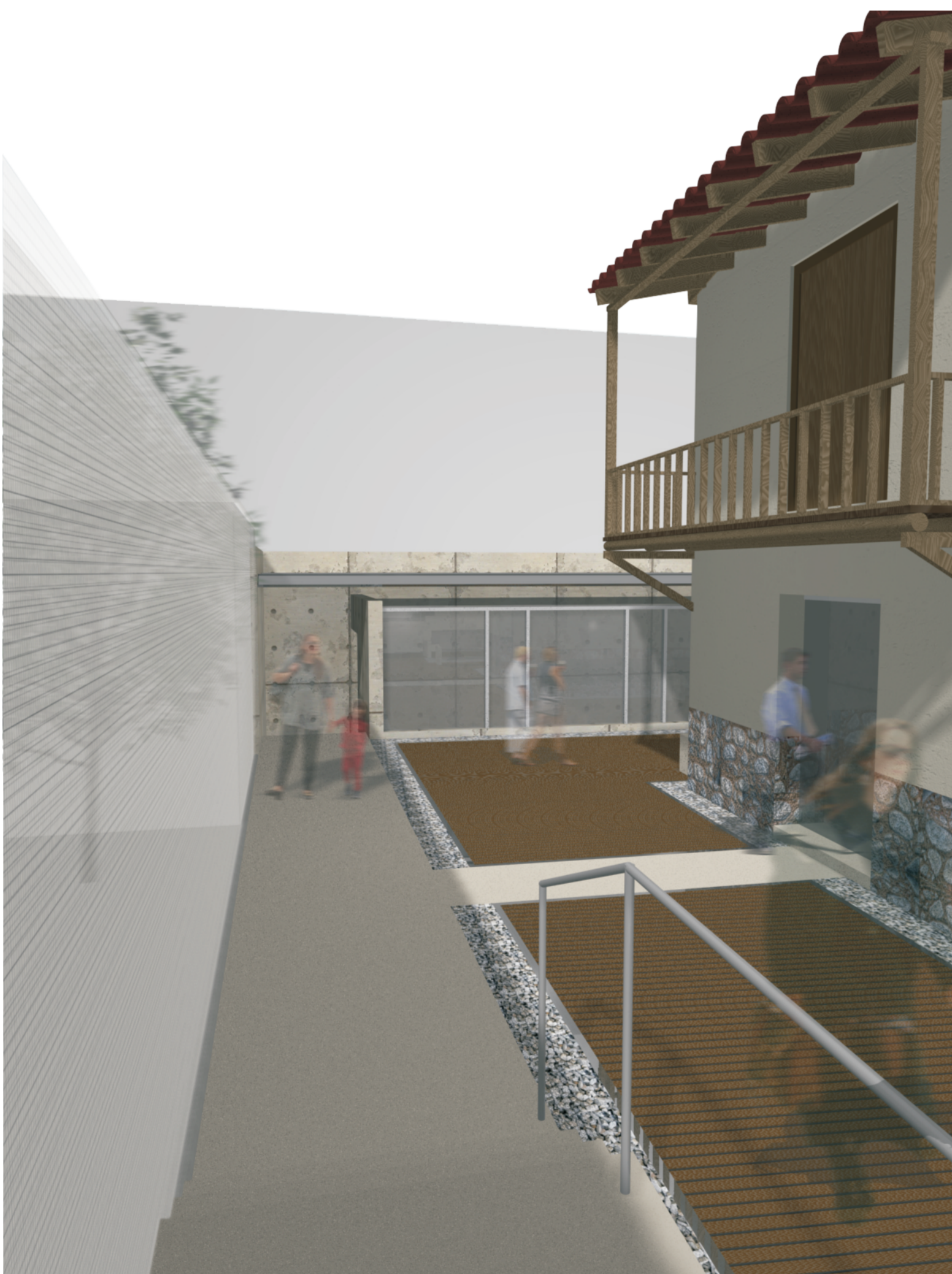
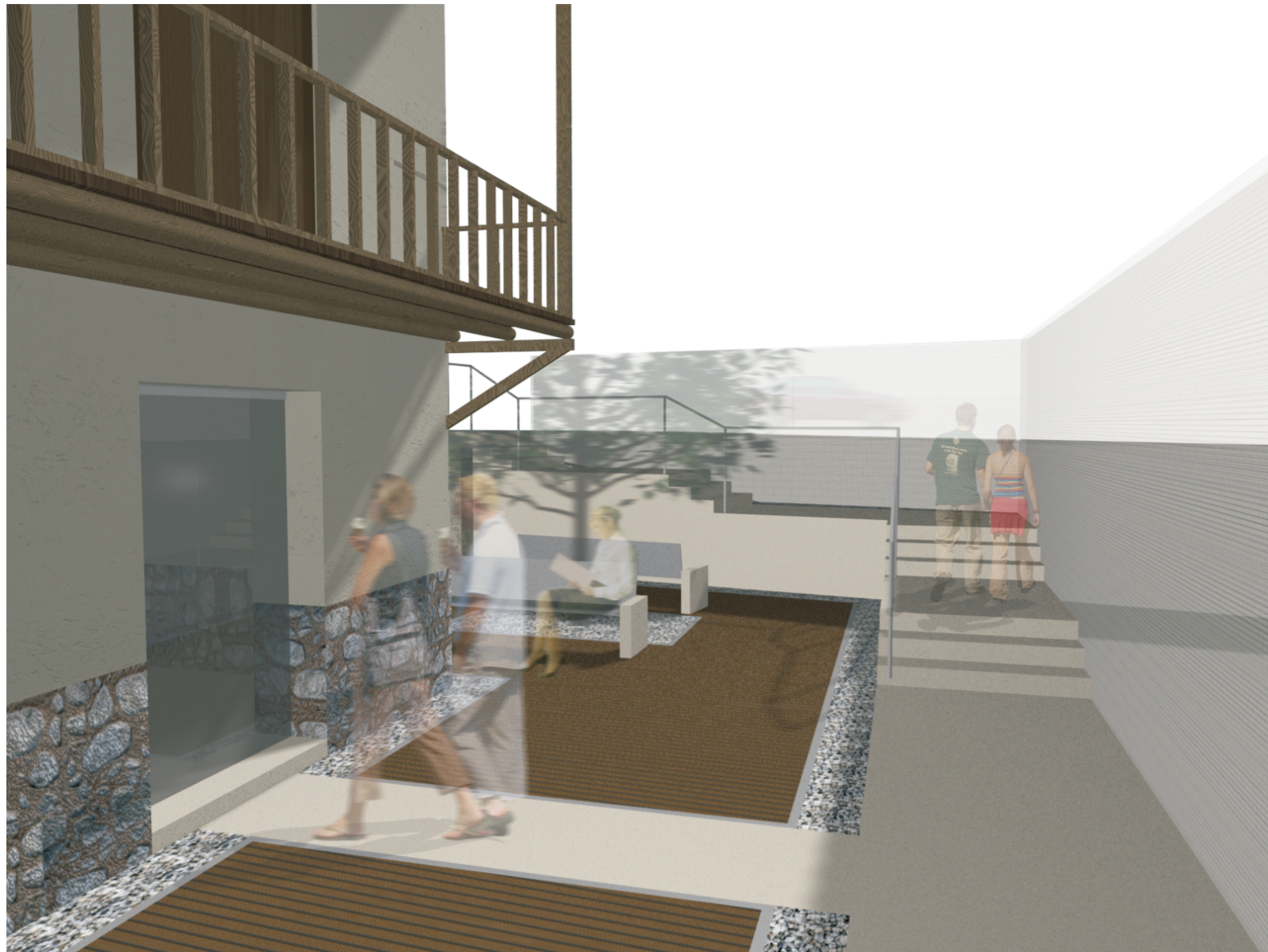
Σε πρώτη φάση, κρίνεται απαραίτητο να αφαιρεθούν όλα τα επιχρίσματα από τις τοιχοποιίες έτσι ώστε να καταγραφούν φθορές που ίσως να μην φαίνονται, και έτσι μετά να μπορέσουν να επιδιορθωθούν με τον καλύτερο τρόπο. Στη συνέχεια θα επαναφερθεί το επίχρισμα με τον παραδοσιακό τρόπο στην μορφή που το συναντούμε στην αποτύπωση.

Όσο αφορά τις ξυλοκατασκευές, όσα ξύλα είναι σπασμένα ή έχουν φθαρεί πρέπει να αντικατασταθούν με άλλα. Αυτά που έχουν υποστεί μικρές φθορές, θα πρέπει να αφαιρεθούν, να εμποτιστούν με τις απαραίτητες ουσίες και να τοποθετηθούν πάλι στην αρχική τους θέση. Στα

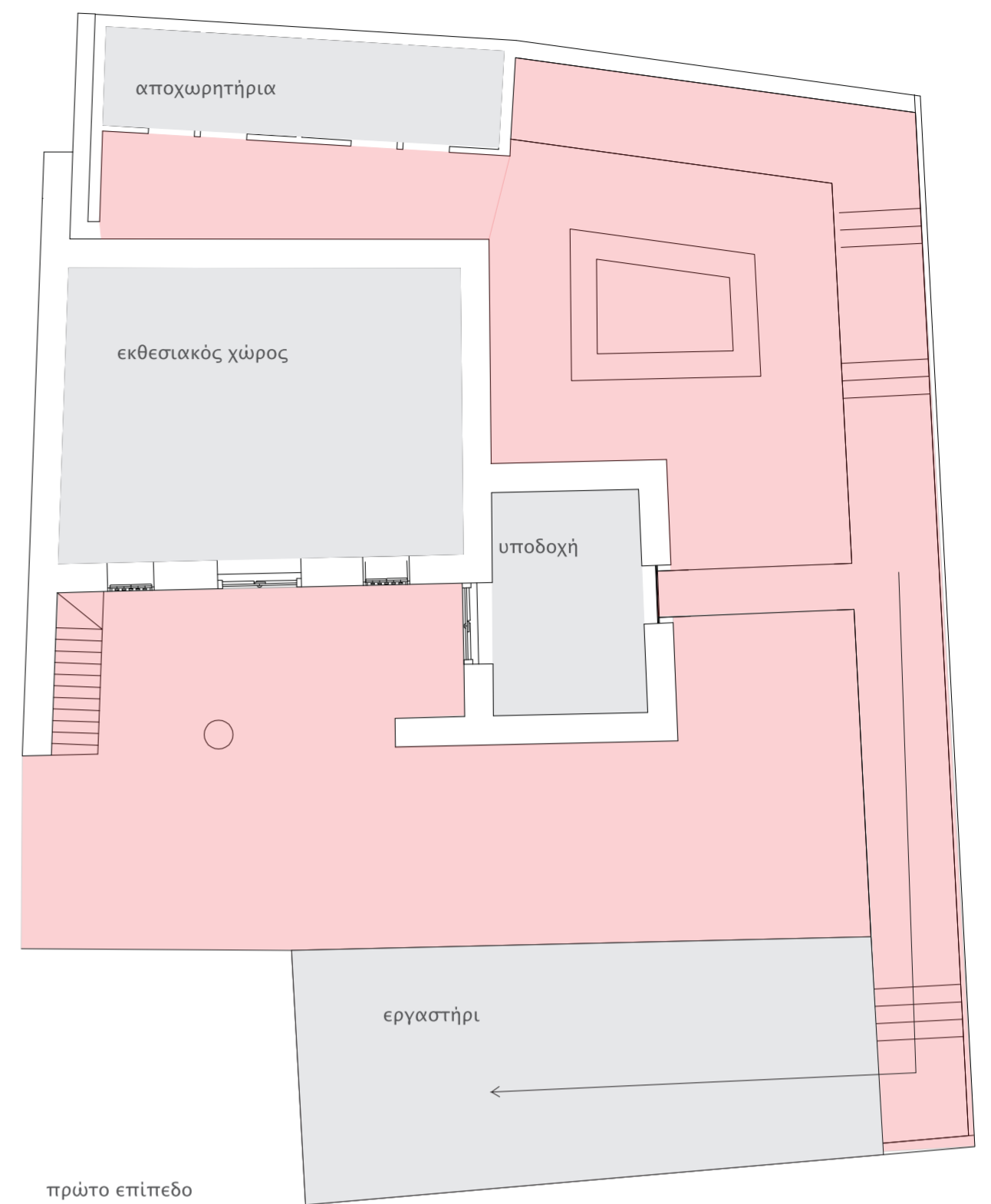
μπαλκόνια πρέπει να αντικατασταθούν τα κιγκλιδώματα αλλά και να ενισχυθούν οι στηρίξεις τους. Συγκεκριμένα, σε αυτό της βορειοδυτικής όψης κρίνεται απαραίτητο να αντικατασταθούν οι αντηρίδες οι οποίες βρέθηκαν σπασμένες. Όσο αφορά τα ανοίγματα, κρίνεται απαραίτητο να αφαιρεθεί η βαφή τους, έτσι ώστε να μπορέσουν να εμποτιστούν και αυτά με τις απαραίτητες ουσίες, και να ξαναβαφτούν στο αρχικό πράσινο χρώμα τους. Η στέγη είναι επίσης ένα στοιχείο που χρήζει συντήρησης. Οι μορίνες βρίσκονται σε καλή κατάσταση, αλλά στα σημεία που η στέγη έχει καταρρεύσει, πρέπει να γίνει επαναφορά τόσο των κεραμιδιών όσο και των καλαμιών και του χύματος που τα σκεπάζει.

Τα γυψομάρμαρα πρέπει να αφαιρεθούν, να συντηρηθούν, καθώς βρέθηκαν σε καλή κατάσταση, και να τοποθετηθούν πάλι πίσω στη θέση τους.

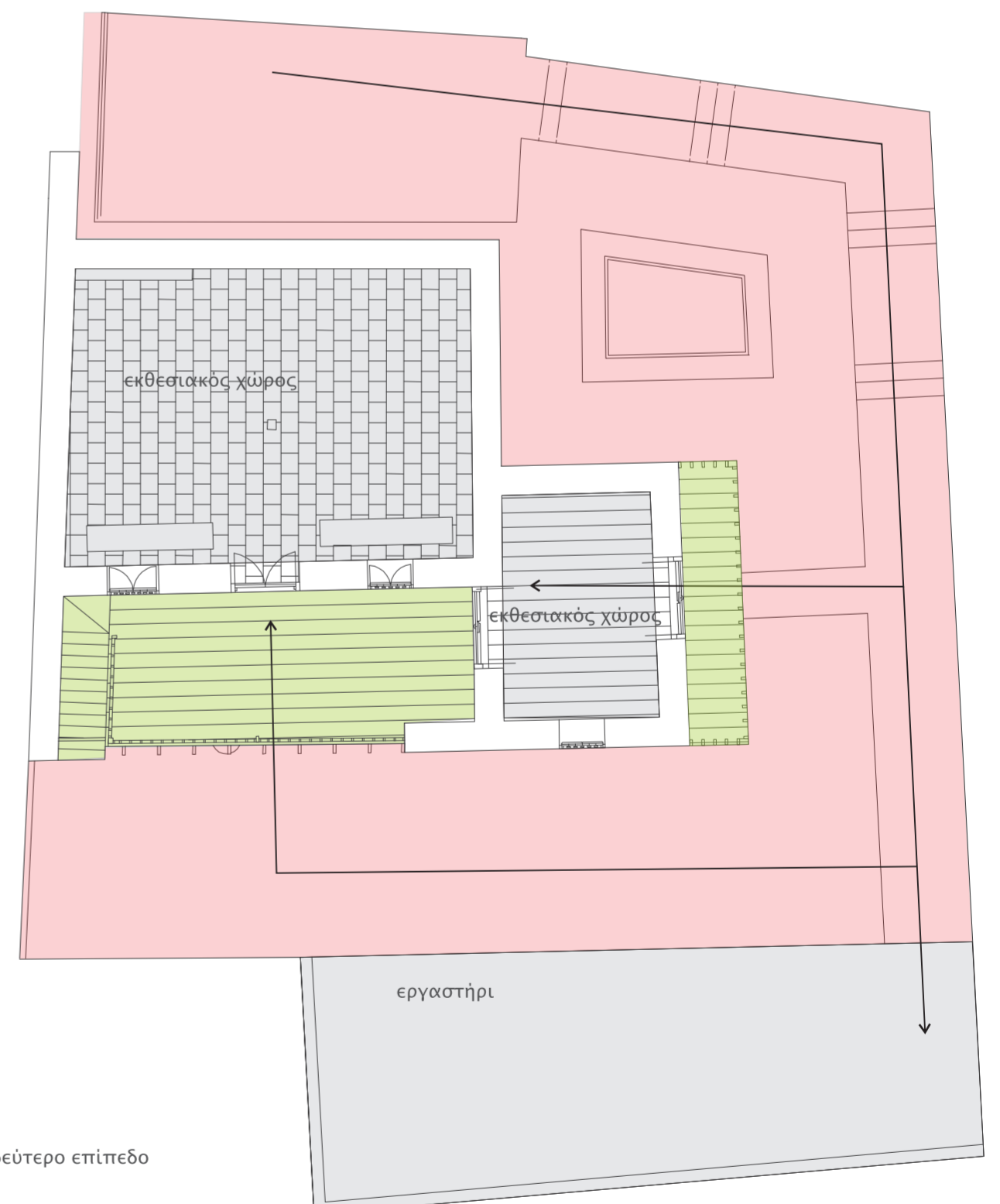
Η πετρόχτιστη σκάλα που συνέδεε τα δύο επίπεδα αλλά δεν υπάρχει πια, κρίνεται απαραίτητο να επαναφερθεί εξολοκλήρου, έτσι ώστε να επαναφερθούν και οι σχέσεις των δύο επιπέδων.

διαγράμματα εσωτερικού- εξωτερικού

πρώτο επίπεδο

δεύτερο επίπεδο

ΕΠΕΜΒΑΣΗ

Θεωρήθηκε θεμιτό η οικοδομή να αποκατασταθεί στην αρχική της φάση. Για το λόγο αυτό, το καμίνι το οποίο θεωρήθηκε μια προσθήκη μεταγενέστερη και πρόχειρη, επιλέχθηκε να αφαιρεθεί έτσι ώστε να αφήσει καθαρή την κύρια όψη.

Η χρήση του χώρου μετατρέπεται από κατοικία σε εργαστήρι τέχνης. Το πρόγραμμα του εργαστηρίου περιλαμβάνει εκθεσιακούς χώρους, χώρους εργαστηρίου, υποδοχή και χώρους υγιεινής.

Οι εκθεσιακοί χώροι λόγω των μειωμένων αναγκών τους σε φυσικό φωτισμό εντάσσονται τους υφιστάμενους χώρους της παραδοσιακής οικοδομής. Το σώσιπτο του ισογείου φιλοξενεί το χώρο υποδοχής. Αντίθετα, οι εργαστηριακοί χώροι λόγω των αυξημένων αναγκών τους σε φυσικό φωτισμό, εντάσσονται στο οικόπεδο με μια νέα επέμβαση, περιμετρικά της παραδοσιακής οικοδομής.

Παρόλο που η αρχική πρόθεση ήταν να κρατηθεί η οικοδομή στην αρχική της φάση, κάποιες αλλαγές και προσθήκες κρίθηκαν απαραίτητες. Στα ανοίγματα προστέθηκαν εσωτερικά υαλοπίνακες για καλύτερη μόνωση και επαρκή φυσικό φωτισμό ακόμη και όταν ο χώρος είναι κλειστός. Τα παρμακωτά παράθυρα δεν επιτρέπουν την τοποθέτηση των υαλοπινάκων στο εξωτερικό του κουφώματος αφού τα ξύλινα φύλλα τους ανοίγουν στο εσωτερικό. Για αυτό το λόγο οι υαλοπίνακες τοποθετούνται σε μεταλλικά πλαίσια τα οποία στην συνέχεια εντάσσονται στην πλινθοδομή. Η είσοδος γίνεται μέσω του χώρου υποδοχής στο σημείο όπου προγενέστερα υπήρχε άνοιγμα. Παράλληλα στους χώρους του ισογείου, που καλύπτονταν με χρώμα, το δάπεδο συμπληρώνεται με μπετόν. Το μπετόν μένει σε απόσταση 15εκ. από την τοιχοποιία και το κενό μεταξύ τους γεμίζεται με χαλίκι. Η επιλογή του υλικού έγινε με βάση τις νέες επεμβάσεις και έτσι ώστε να υπάρχει μια συνέχεια σε όλη την επέμβαση.

επαναφορά σκάλας

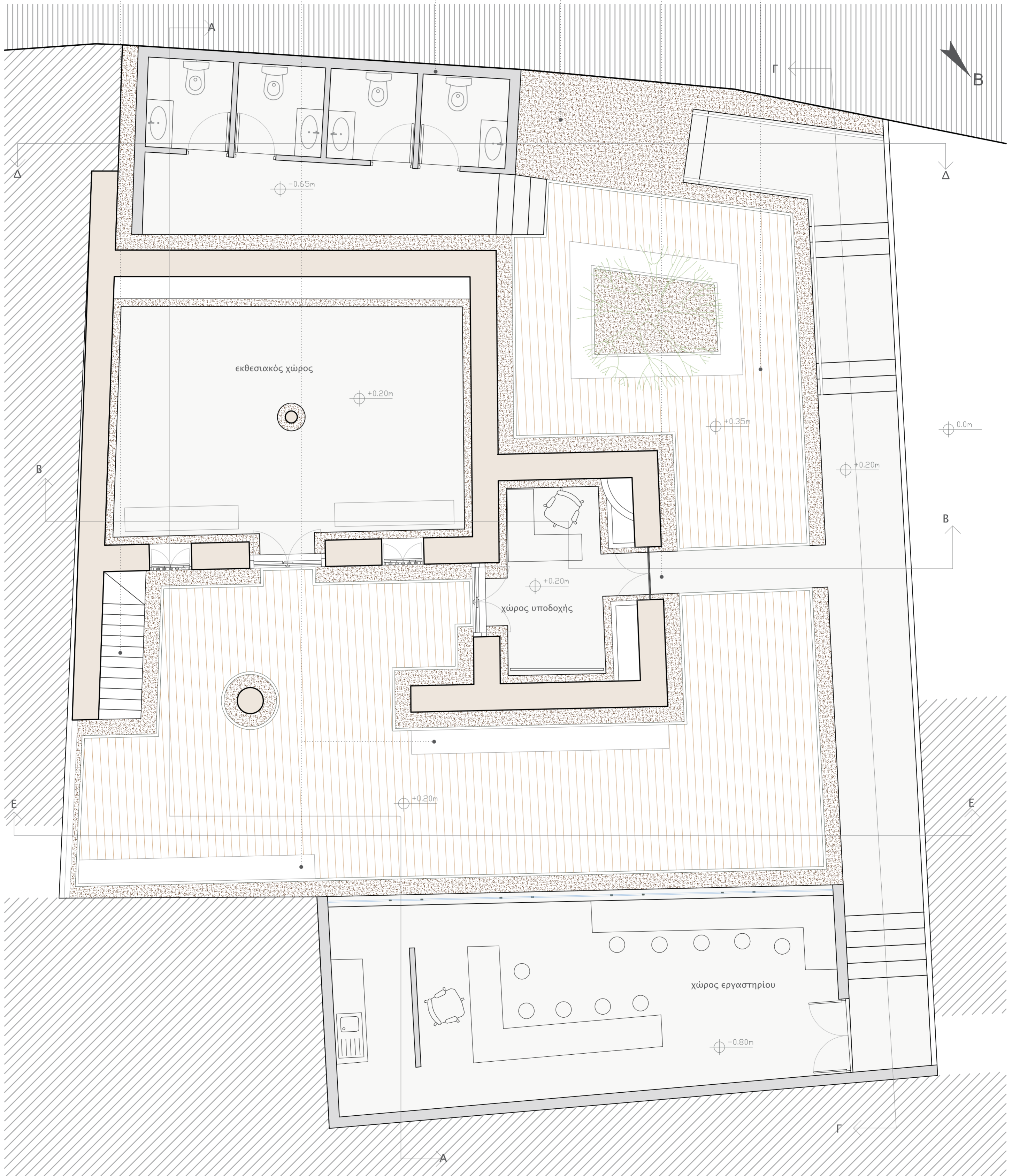
καθίσματα

σκυρόδεμα

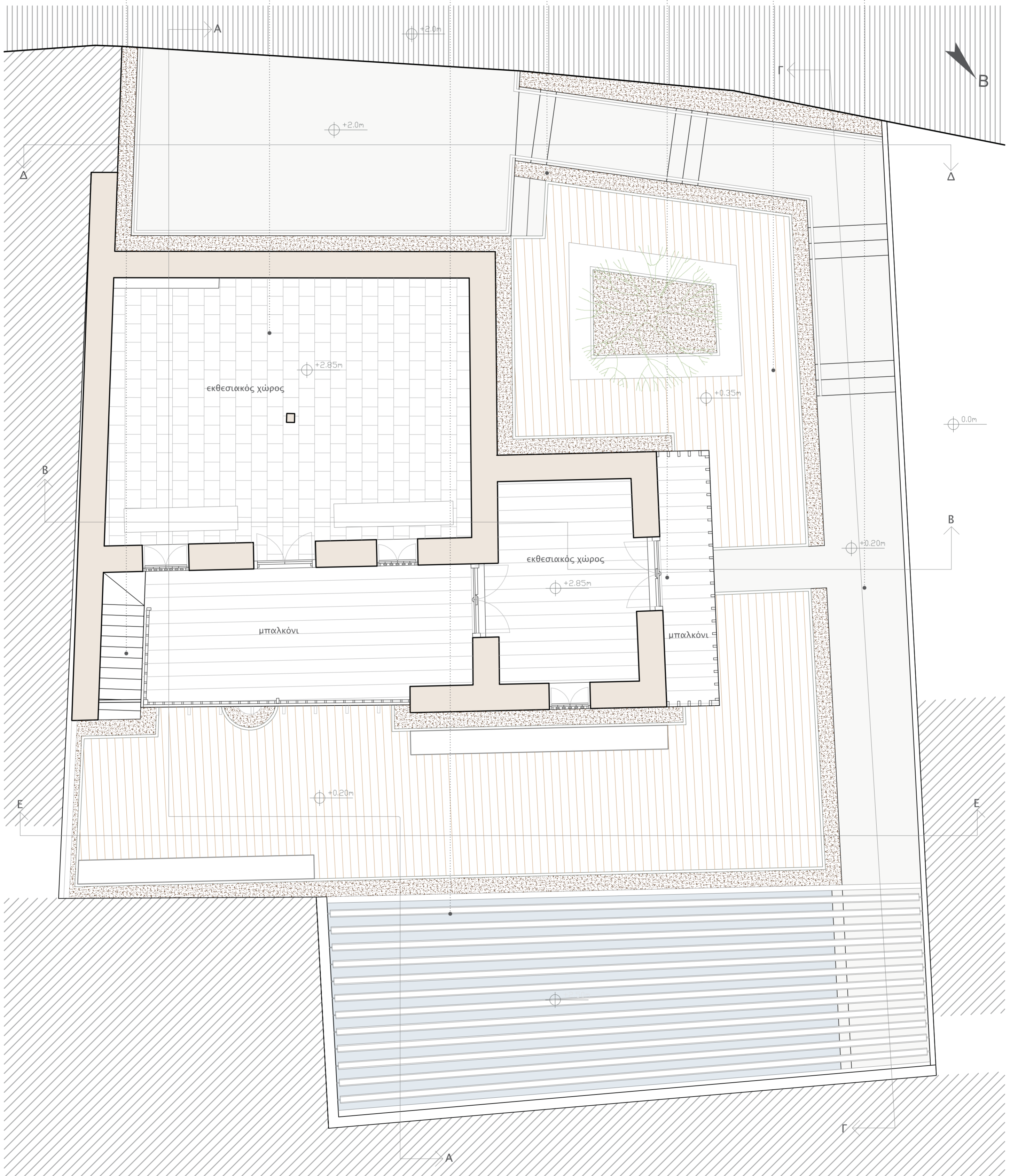
χαλίκι

τριπτό μπετόν

ξύλινη επιφάνεια

επαναφορά σκάλας αποκατάσταση γυψομάρμαρου μεταλλικές περιίδες χαλίκι επιδιόρθωση ξυλοκατασκευής μπαλκονιού ξύλινη επιφάνεια τριφτό μπετόν

αποκατάσταση κεραμιδιών

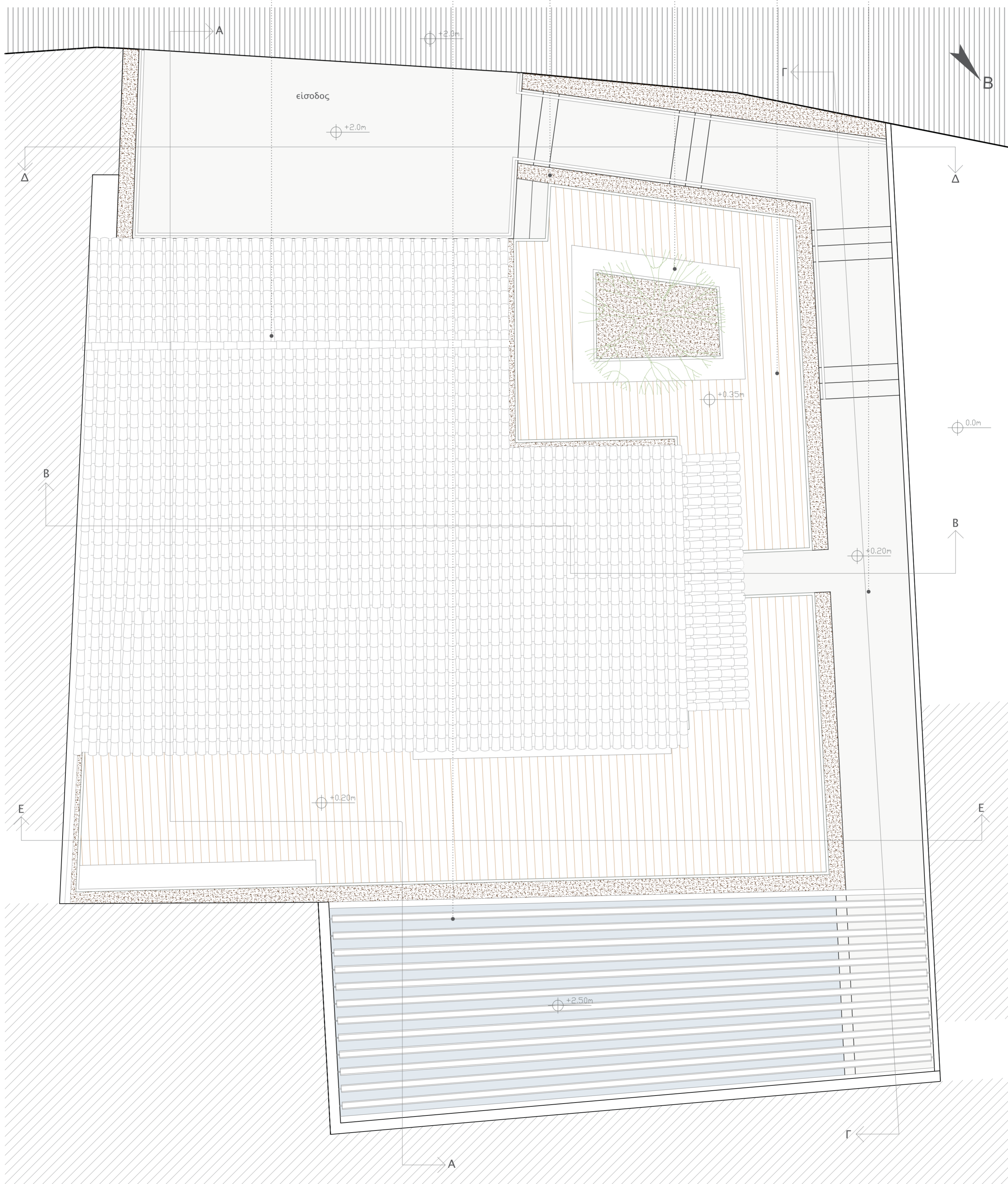
μεταλλικές περσίδες

χαλίκι

καθίσματα

ξύλινη επιφάνεια

τριφτό μπετόν

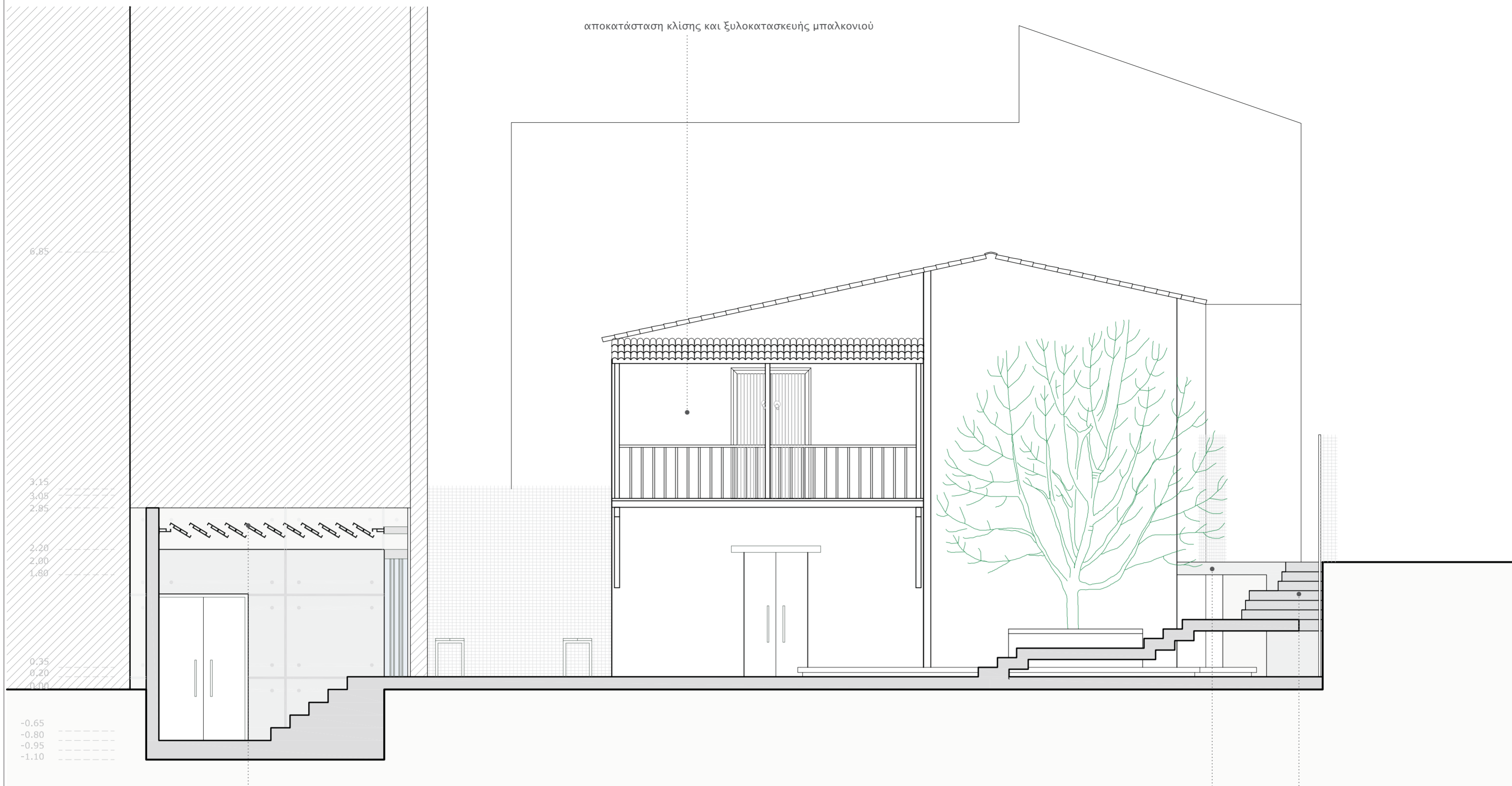
κάτοψη οροφής κλ. 1:50

βορειοανατολική όψη κλ. 1 : 50

Ο τρόπος εισόδου στο χώρο, ο οποίος από την αρχή θεωρήθηκε προβληματικός, κρίνεται απαραίτητο να αλλάξει, έτσι η πρόσβαση γίνεται πλέον από το δρόμο στο σημείο της τυφλής όψης. Εκεί δημιουργείται πλάτωμα το οποίο συνδέεται με μια σκάλα, περιμετρική του οικοπέδου, που σε κατεβάζει στο χώρο της αυλής. Η διακίνηση στο χώρο διατηρήθηκε εξωτερικά όπως συνέβαινε παραδοσιακά στην κατοικία. Μέσα στην αυλή ο επισκέπτης μπορεί να επιλέξει την πορεία του στο χώρο. Οι εξωτερικοί χώροι χωρίζονται σε χώρους στάσης και κίνησης και διαφοροποιούνται μεταξύ τους με το υλικό των δαπέδων τους. Για τους χώρους διακίνησης επιλέχθηκε τριφτό μπετόν, ενώ για τους χώρους στάσης, ξύλο, με την μορφή deck. Και σε αυτή την περίπτωση τα δάπεδα μένουν σε απόσταση 30εκ., από την υφιστάμενη οικοδομή αλλά και από τις νέες επεμβάσεις, ενώ το κενό γεμίζεται πάλι με χαλίκι. Λόγω του ότι η οικοδομή βρίσκεται σε μια γειτονιά χωρίς συνεχή δόμηση επιλέγουμε να περιφράξουμε το οικόπεδο με ένα μεταλλικό πλέγμα το οποίο είναι αρκετά διαμπερές αλλά παράλληλα σηματοδοτεί τη νέα χρήση.

Μια από τις νέες επεμβάσεις είναι ο χώρος του εργαστηρίου ο οποίος προστίθεται απέναντι από την βορειοανατολική όψη της παλιάς κατοικίας. Ο όγκος αυτός βυθίζεται τονίζοντας την σχέση κτίσματος - εδάφους, μια σχέση σημαντική για το χωριό της Γαλάτας. Τα υλικά αλλά και η γεωμετρία του, έρχονται σε αντίθεση με την παλιά οικοδομή, υποδεικνύοντας ότι πρόκειται για μια σύγχρονη επέμβαση. Το εμφανές μπετόν έρχεται σε παραλληλισμό με το πλινθάρι, αφού και τα δύο αποτελούν φέρουσες τοιχοποιίες. Στην όψη της επέμβασης, όπως επίσης και στην οροφή της γίνεται χρήση γυαλιού, ένα υλικό ουδέτερο που δεν ανταγωνίζεται το παραδοσιακό, ενώ επίσης προσφέρει επαρκή φωτισμό στο χώρο του εργαστηρίου. Για την ηλιοπροστασία του, χρησιμοποιούνται μεταλλικές περιστρεφόμενες περσίδες στην οροφή του. Οι χώροι υγιεινής τοποθετούνται κάτω από το επίπεδο του δρόμου, στο σημείο του πλατώματος της εισόδου, ως μια ακόμα επέμβαση, που αυτή τη φορά γίνεται πιο διακριτική, λόγω της δευτερεύουσας χρήσης του χώρου.

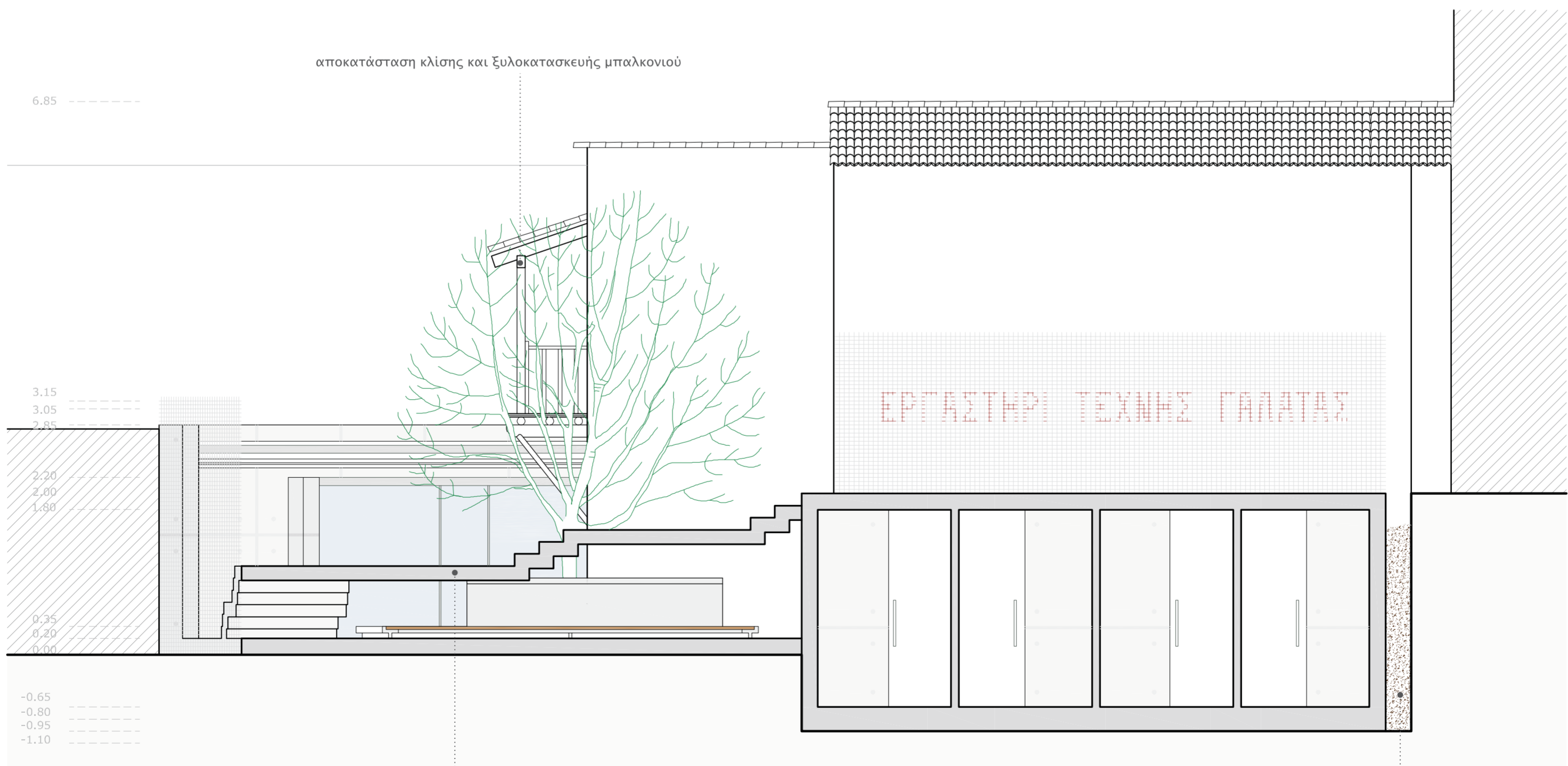
αποκατάσταση κλίσης και ξυλοκατασκευής μπαλκονιού

μεταλλικές περσίδες

εμφανές σκυρόδεμα

αλλαγή πορείας εισόδου, προσθήκη σκάλας απο σκυρόδεμα

βορειοδυτική όψη κλ. 1: 50

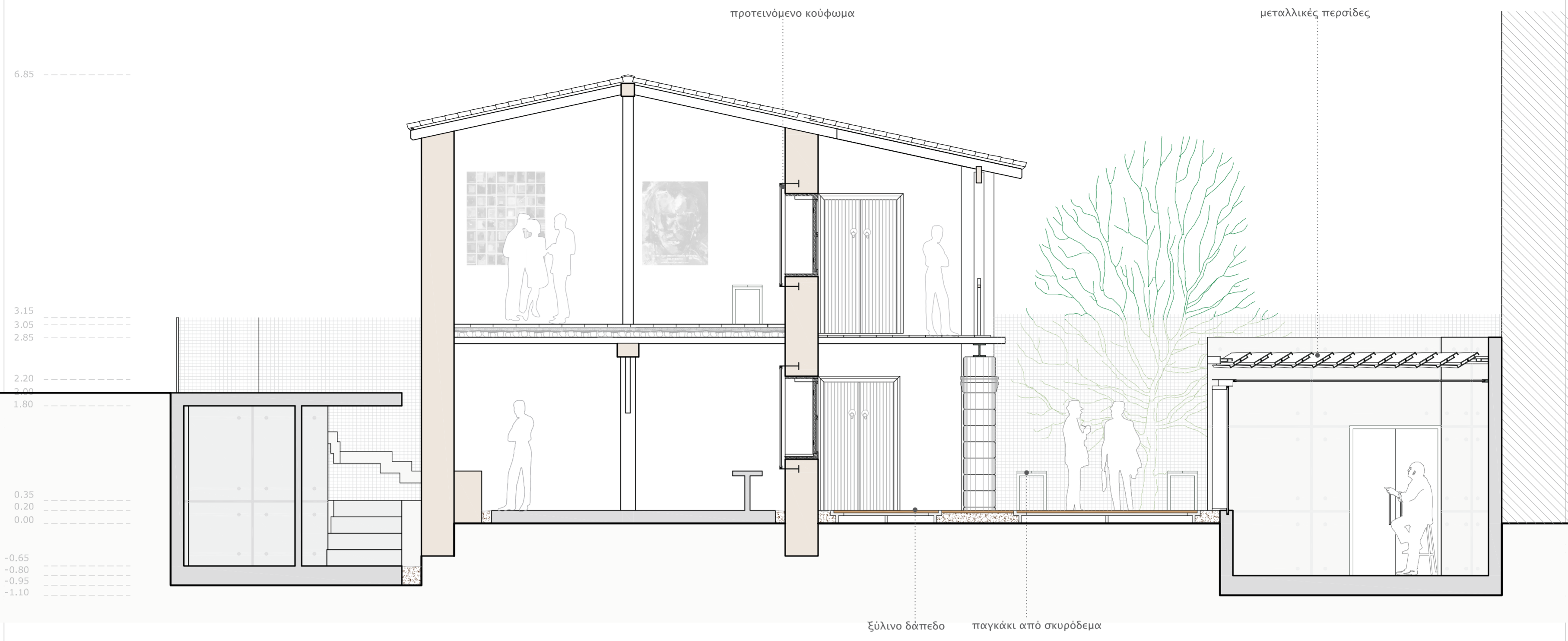

αποκατάσταση κλίσης και ξυλοκατασκευής μπαλκονιού

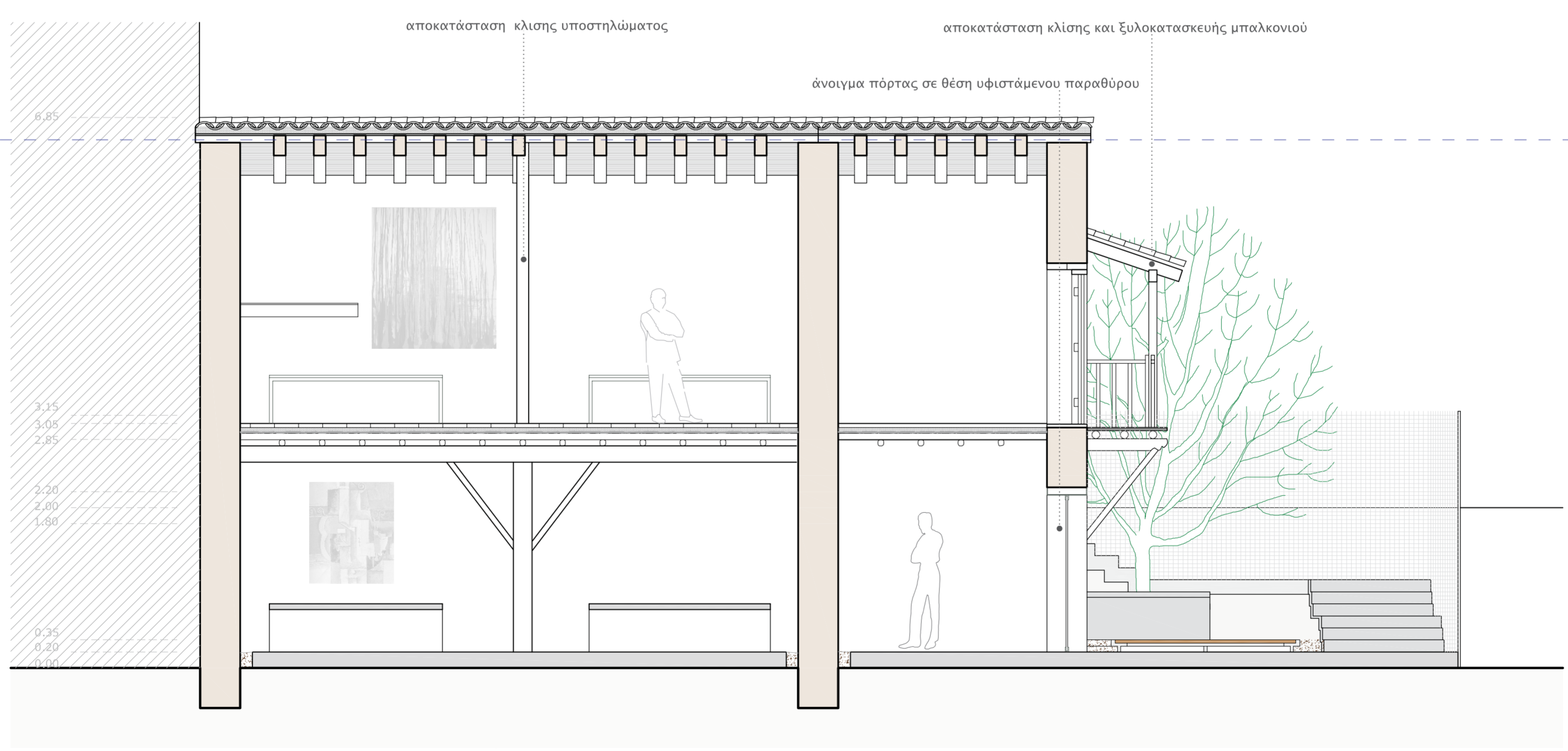
αλλαγή πορείας εισόδου, προσθήκη σκάλας απο σκυρόδεμα

προσθήκη χαλκιού μεταξύ υφιστάμενης οικοδομής και επέμβασης

νοτιοδυτική όψη κλ. 1: 50

τομή α-α, κλ. 1: 50

τομή β-β, κλ. 1: 50